

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

FARMERS' TRAINING NEEDS IN PRODUCTION SUPPORTING PROJECT,
AMPHUR MAETA, CHANGWAT LAMPHUN, THAILAND

โดย

ว่าที่ ร.ต.สมสวย ปัญาสีห์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2538

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
ปริญา

ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา

ส่งเสริมการเกษตร
ภาควิชา

เรื่อง ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
FARMERS' TRAINING NEEDS IN PRODUCTION SUPPORTING PROJECT,
AMPHUR MAETA, CHANGWAT LAMPHUN, THAILAND

นามผู้วิจัย ว่าที่ ร.ต. สมสวย ปันญาสิทธิ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่ 24 เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๔

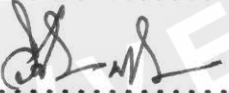
กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.นัชชัย ทนผล)
วันที่ 27 เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๔

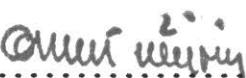
กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)
วันที่ 24 เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๔

หัวหน้าภาควิชา

.....
(ดร. วีรศักดิ์ ปรกติ)
วันที่ ๒๕ เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๔

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ เทียงตรง)
ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
วันที่ ๑๗ เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๔

คำนิยม

วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดีเพราะความกรุณาจากประธานกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ และรองศาสตราจารย์
ดร.นำชัย ทนุผล กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก, รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช
กรรมการที่ปรึกษาวิชาโท และอาจารย์จรรยา อภิชาติตระกูล ช่วยตรวจทานแก้ไขบทความย่อ
ภาษาอังกฤษและยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากบัณฑิตศึกษาในการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงาน
เกษตรอำเภอแม่ทา สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คุณสัททยา ดำรงเกียรติศักดิ์ที่คอยกระตุ้นเตือนให้วิจัยดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้เสร็จ
ลุล่วง และขอขอบคุณ ดร.เศรษฐา ศิรีจันทร์ ที่ได้ช่วยตรวจแก้ไขในเนื้อหาสาระ เพื่อความ
สมบูรณ์แห่งวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดา-มารดาที่เลี้ยงดูให้การศึกษา ครูอาจารย์ให้
คำสอนและความรู้และที่ไม่ได้เอ่ยนามทั้งในอดีตและปัจจุบันรวมไปถึงคุณเครือวัลย์ ปัญาสีห์
(ภรรยา) ด.ญ.กมลทิพย์ ปัญาสีห์ และ ด.ญ. กนกขวัญ ปัญาสีห์ (บุตร) ที่คอยช่วย
เหลือและให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้โดยตลอดมา จึงขอขอบคุณทุกท่านมาในโอกาสนี้ด้วย

สมส่วย ปัญาสีห์

ตุลาคม 2538

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง

(4)

บทคัดย่อ

(8)

บทที่ 1 บทนำ

1

ความสำคัญของปัญหา

2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4

ขอบเขตการวิจัย

4

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

5

บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

7

โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

7

แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการ

12

การฝึกอบรม

18

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

23

ภาคสรุป

24

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

25

สถานที่ดำเนินการวิจัย

25

ผู้ให้ข้อมูล

26

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

27

วิธีการรวบรวมข้อมูล

30

การวิเคราะห์ข้อมูล

30

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	32
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมของ เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการสนับสนุนแผน การผลิตของเกษตรกร	32
ก. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม	32
ข้อวิจารณ์	34
ข. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่ร่วมโครงการ สนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในอนาคต	37
ข้อวิจารณ์	40
ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร	47
2.1 เรื่องลำไย	47
2.2 เรื่องมะม่วง	48
2.3 เรื่องถั่วลิสง	49
2.4 เรื่องข้าวโพดฝักอ่อน	49
2.5 เรื่องพริก	49
2.6 เรื่องถั่วเหลือง	50
2.7 เรื่องยาสูบ	50
2.8 เรื่องดาวเรือง	51
2.9 เรื่องโค	51
2.10 เรื่องสกร	52
2.11 เรื่องไก่	52
2.12 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ	53
ข้อวิจารณ์	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	67
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมของเกษตรกร	
ในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร	67
1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม	67
1.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรมที่ร่วม	
โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของ	
เกษตรกรในอนาคต	67
ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร	68
2.1 ความต้องการฝึกอบรมด้านพืช	68
2.2 ความต้องการฝึกอบรมด้านสัตว์	70
2.3 ความต้องการฝึกอบรมด้านอื่น ๆ	71
สรุปความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร	71
ข้อเสนอแนะ	71
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป	75
เอกสารอ้างอิง	76
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	81
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	95

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	พื้นที่เป้าหมายดำเนินงาน โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของ เกษตรกร ปี 2535-2539	8
2	สรุปงบประมาณของโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร	9
3	จำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูล	26
4	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ การฝึกอบรม	35
5	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม ในอนาคต	43
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมในแต่ละพืชและสัตว์	57
7	ความต้องการจัดฝึกอบรมของเกษตรกรเกี่ยวกับเรื่องพืชและสัตว์ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย	66

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัย : ว่าที่ ร.ต. สมสวย ปัญญาสิทธิ์

ข้อปริญญ : เทคโนโลยีการเกษตรมหานัทิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : 30/5/52
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่... 24 เดือน..... พ.ศ. 38.

การศึกษาค้นคว้าวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร (2) ศึกษาความต้องการฝึกอบรมทางการเกษตรของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ในพื้นที่ 5 หมู่บ้าน 5 ตำบลของอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รวมทั้งสิ้น 123 คน

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุโดยเฉลี่ย 45.92 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน ส่วนมากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เคยเข้ารับการฝึกอบรม 71 คน ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม 52 คน ส่วนใหญ่เดินทางเข้ารับการฝึกอบรมด้วยรถโดยสารประจำทาง

เกษตรกรต้องการให้จัดฝึกอบรมในหมู่บ้านช่วงเดือน มีนาคม ถึงพฤษภาคม มีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมครั้งหนึ่งเฉลี่ย 2.74 วัน เริ่มการฝึกอบรม 09.00 น. และเลิกการฝึกอบรม 16.00 น. ผู้จัดการฝึกอบรมควรจัดอาหารให้เกษตรกรที่เข้าโครงการฝึกอบรมควรใช้สื่อทัศนูปกรณ์ช่วยสร้างความเข้าใจในเนื้อหา สื่อทัศนูปกรณ์ที่เกษตรกรนิยม คือ โทรทัศน์ นอกจากนั้นเกษตรกรยังต้องการเอกสารคู่มือประกอบการฝึกอบรม วิทยากร

ที่เกษตรกรระบุว่าต้องการคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรต้องการให้ถ่ายทอดความรู้โดยวิธีการบรรยายและทัศนศึกษาดูงาน การฝึกอบรมแต่ละครั้งควรมีจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่เกิน 30 คน

ความต้องการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับด้านพืชนั้น เกษตรกรระบุว่าพืชที่มีความต้องการฝึกอบรมมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ ลำไย รองลงมาได้แก่ มะม่วง ถั่วลิสง ข้าวโพดฝักอ่อน พริก ถั่วเหลือง ยาสูบ และดาวเรือง ตามลำดับ

สำหรับความต้องการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับด้านสัตว์นั้น เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ โค รองลงมาคือ สุกรและไก่ ตามลำดับ

เกษตรกรมีความต้องการรับการฝึกอบรมและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการตลาดสินค้าการเกษตรทั้งพืชและสัตว์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะปัญหาเกี่ยวกับการตลาดราคาของผลผลิตการเกษตร มีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรมากกว่าปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ นอกจากนั้นเกษตรกรยังต้องการได้รับการฝึกอบรมในหัวข้อเรื่องการแกะสลักไม้อีกด้วย

ก่อนการฝึกอบรมทุกครั้ง ผู้แทนที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมควรมีการสำรวจความต้องการฝึกอบรมจากกลุ่มบุคคลเป้าหมาย สร้างหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร การฝึกอบรมควรเน้นการถ่ายทอดเทคนิคและกระบวนการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมและมีความรู้ สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง รูปแบบการฝึกอบรมที่ควรนำมาใช้ คือวิธีการบรรยายร่วมกับการสาธิตและปฏิบัติจริงรวมทั้งศึกษาดูงานจากตัวอย่างของจริงที่ประสบผลสำเร็จ เอกสารคู่มือที่แจกให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรมีอักษรที่ชัดเจน ข้อความกะทัดรัดใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อเกษตรกรจะได้อ่านง่ายและเข้าใจในเนื้อหาดียิ่งขึ้น

ABSTRACT

Title : Farmers' Training Needs in Production Supporting Project, Amphur Maeta, Changwat Lamphun, Thailand

By : SUB LT. Somsuay Panyasiti

Degree : Master of Agricultural Technology (Agricultural Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Thesis Advisory Board :.....*Wittaya Damrongkiattisak*.....

(Associate Professor Dr. Wittaya Damrongkiattisak)

.....*24.1.1005*.....

The objectives of this research were to find out 1) the provision of training information to the farmers participating in the production supporting project; and 2) agricultural training needs of 123 farmers participating in the project in 5 villages of 5 tambons of Amphur Maetha, Changwat Lamphun.

The results revealed that most of the respondents were male, on average 45.92 years old, 3.87 household members and completed grade 4. Seventy-one respondents had attended a training course and 52 had not. Most of whom went there by bus. Most of the participated farmers needs the training to be provided in the villages between March and May and they would be prepared to spend an average of 2.74 days from 9.00 a.m. to 4.00 p.m. at the training. They recommended the provision of lunch by the training unit, the use of audio-visual aids TV in particular to help them understand the contents better, and printed materials to go along with the lectures. The respondents stated the needs for agricultural extension agents as trainers to provide them with knowledge by

means of lectures and field trips. The maximum number of trainees in farmer's production supporting project should be 30.

The respondents needed the training in crops to first focus on longan, followed by mango, peanut, babycorn, chilli, soybean, tobacco and marigold respectively

They also needed the training in livestock to first focus on cattle, followed by swine and poultry.

The respondents also greatly needed to be trained as well as to obtain information about the marketing of agricultural products, both plants and livestock, since the problems of marketing and prices of the products affected their living conditions more than the problem of other production factors. In addition to, they needed to be trained in wood carving.

The following recommendations were made by the respondents : pre-surveys of the farmers' needs should be done before the training; the training course contents should be designed to benefit the farmers' during training, agricultural techniques and methods should be clearly presented, giving an opportunity to the farmers to participate in, gain knowledge, and put it into practice themselves. The training should include lectures and demonstrations, hands-on technical training, using actual and successful situations, printed materials should be typed clearly, the language used should be concise and easy to read or understand the contents.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ชนบทเป็นที่อยู่ของคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย ชนบทเป็นแหล่งที่มีคนจนมีความยากจน มีคนเจ็บป่วยและผู้นิรโรคเป็นจำนวนมาก จากความเจ็บป่วย ความยากจน และความไม่รู้ตัวเองก่อให้เกิดปัญหาการเอาตัวเอาเปรียบระหว่างกลุ่มมากขึ้น อันเป็นเหตุให้เกิดความยากจน เพราะมีรายได้น้อยและยากแก่การพัฒนาของรัฐ ยิ่งรัฐบาลพยายามพัฒนาเศรษฐกิจมากเท่าใดคนจนก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น เพราะความเสียเปรียบในสังคมและบุคคลในชนบทเหล่านี้ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีความเสี่ยงในการประกอบอาชีพสูง เพราะการทำการเกษตรจะพบปัญหาและอุปสรรคนานัปการ ความยากจนจึงเป็นปัญหาบ้านคู่เมืองของประเทศไทยมาตั้งแต่เริ่มมีการเปรียบเทียบการพัฒนากับรายได้และเศรษฐกิจ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไข(สฤกิจ ศรีปัดดา, 2530 : คำนำ)

รัฐบาลได้แนวความคิดในการพัฒนาชนบทในภาคเกษตรกรรมให้เป็นแบบที่มีความสมบูรณ์ทางการเกษตร โดยเปรียบเทียบ ด้วยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่จะร่วมพัฒนา จึงมีการพิจารณาดำเนินการ "โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร" ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำรวจข้อมูล สอบถามความเต็มใจ พิจารณาทางเลือกทางการเกษตร หากไม่มีเงินทุนรัฐสนับสนุน เงินสินเชื่อและให้หน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ร่วมกันดำเนินการ โดยมีพื้นที่เป้าหมาย ยุทธวิธีในการดำเนินงาน วงเงินงบประมาณ และวงเงินทางสินเชื่อที่ชัดเจน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ให้จังหวัดลำพูนดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรปี 2535 โดยทดลองทำเป็นโครงการนำร่อง (pilot project) ในพื้นที่อำเภอแม่ทา และอำเภอสี อำเภอละ 5 หมู่บ้านจาก 5 ตำบล ผลการดำเนินงานปรากฏว่าได้มีความก้าวหน้ามากที่สุดของประเทศไทย

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว การทำงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการปรับปรุงให้สามารถตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องเร่งด่วนและมีความเจาะจง พยายามให้เกษตรกรอยู่ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของคนยากจนในชนบทให้ได้โดยเร็ว และทั่วถึงที่สุด (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2535 : คำนำ) โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะให้การเกษตรเพราะคำว่าแผนการผลิต หมายถึง การเกษตรที่ให้มีปัญหา มาก โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรก็จะมุ่งเข้าไปตรงนั้น เพื่อช่วยเกษตรกรที่เคยอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยให้ดีขึ้น (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2535 : 109-123) จึงมั่นใจได้ว่าโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรจะสามารถแก้ปัญหาความยากจนของคนในชนบทที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรได้

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาคนจากไม่รู้เป็นรู้ จากทำไม่ได้เป็นทำได้ เกษตรกรหลายคนในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรได้เลือกกิจกรรมที่เป็นทางเลือกในโครงการฯ โดยที่ตนยังขาดความรู้และความชำนาญ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะพัฒนาเกษตรกรเหล่านั้นเพื่อจะได้ประกอบอาชีพได้ดีขึ้น การฝึกอบรมจะประสบผลสำเร็จต่อเมื่อเกษตรกรมีความต้องการ ซึ่งจำเป็นจะต้องวิจัยก่อนจึงจะได้วางหลักสูตรในการฝึกอบรม เพื่อให้โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จะได้บรรลุเป้าหมายของทางราชการยิ่งขึ้นไป

ความสำคัญของปัญหา

(Statement of the problem)

ในการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ปี 2535 นั้น รัฐบาลมีจุดมุ่งหมายให้เกษตรกรทำแผนการผลิต เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น หรือเปลี่ยนไปดำเนินกิจกรรมการเกษตรอื่นที่มีความเสี่ยงในเรื่องการตลาดน้อย โดยรัฐบาลจะเป็นผู้สนับสนุนด้านความรู้และเงินทุน โดยการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งในการดำเนินงานนี้ เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล จะเป็นผู้สำรวจความ

ต้องการในด้านสินเชื่อ และการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรอีกทั้งเป็นผู้ร่วมวางแผนการผลิตของเกษตรกร โดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการจัดทำแผนการผลิต

จากการที่รัฐบาลมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกษตรกรปรับปรุงกิจกรรม หรือเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อหวังที่จะให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น โดยความต้องการของตลาด และศักยภาพของท้องถิ่นที่ทำการผลิต เกษตรกรหลายคนได้เลือกกิจกรรมที่ตัวเองไม่เคยทำมาก่อนแต่เลือกไปเพราะเห็นเกษตรกรรายอื่นทำได้ผลจึงอยากทำด้วย แต่ไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความชำนาญที่ตนเองมีอยู่ ซึ่ง อาจเป็นเหตุให้เกษตรกรประสบความล้มเหลวหรือขาดทุน ทำให้เกษตรกรที่กู้เงินยืมมีหนี้สินมากขึ้น

เพื่อป้องกันความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาเกษตรกรใหม่ความรู้ความชำนาญในกิจกรรมที่เกษตรกรเลือก การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ใช้พัฒนาบุคคลได้วิธีหนึ่ง เพื่อให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบังเกิดผลแก่เกษตรกรที่ร่วมดำเนินงาน โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จึงควรที่จะมีการวิจัยความต้องการการฝึกอบรมของเกษตรกรดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives of the study)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการฝึกอบรมทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected results)

คาดว่าจะผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
ดังนี้

1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรอำเภอแม่ทา จะได้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่มีความจำเป็น และตรงตามความต้องการของเกษตรกรก่อให้เกิดการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ เกษตรกรสามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปปรับใช้เป็นประโยชน์ต่องานไร่นาของตนเองได้
2. สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเรื่องที่เป็นความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรไปสร้างหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอำเภอแม่ทา สามารถนำเอาผลงานวิจัยดังกล่าวเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูนหรืออำเภอใกล้เคียง

ขอบเขตการวิจัย

(Scope of the study)

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะทำให้ทราบประเด็นหรือเรื่องซึ่งเป็นความต้องการฝึกอบรมทางการเกษตรของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยยึดกิจกรรมการเกษตรที่เป็นทางเลือกของเกษตรกรมาพิจารณาออกข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนั้น ได้มาจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ปี 2535 จำนวน 123 คน จาก 5 หมู่บ้าน 5 ตำบลในเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ระยะเวลาระหว่างเดือนกันยายน 2536 ถึงเดือนกันยายน 2538

2. การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะ

2.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

2.2 ประเด็นหรือเรื่องที่เกษตรกรต้องการรับการฝึกอบรมที่เป็นความรู้ทางการเกษตร ทั้งทางด้านพืชและสัตว์แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

(Operational Definitions)

ความต้องการ (needs) หมายถึง ความอยากได้ซึ่งความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญทางการเกษตร เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมทางเลือกทางการเกษตรตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

ฝึกอบรม (training) หมายถึง กระบวนการในการที่จะทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องการเกษตร เพื่อนำไปพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมที่เป็นทางเลือกของเกษตรกรให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

เกษตรกร (farmers) หมายถึง เกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ได้เสนอขอสินเชื่อและได้รับสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ของอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร (farmer's production supporting project) หมายถึง โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรที่ดำเนินการในเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทาซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนสำรวจข้อมูล เสนอทางเลือก พิจารณาทางเลือก เสนอขอสินเชื่อ พิจารณาการให้สินเชื่อ ซึ่งจะทำให้การส่งเสริมการเกษตรครบวงจร

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม หมายถึง ประวัติการฝึกอบรมที่ผ่านมา และข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร เช่น บรรยาการการฝึกอบรม รูปแบบ ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น

ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร หมายถึง ความอยากได้ซึ่งความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และความชำนาญทางการเกษตรในอันที่จะนำมาใช้ประโยชน์กับกิจกรรมที่เป็นทางเลือกของเกษตรกร ตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวรรณคดีและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่าง ซึ่งปัญหาและการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
2. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
3. การฝึกอบรม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

1.1 ความเป็นมา

จากการที่รัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นมาใช้ในการพัฒนาระบบการเกษตรของประเทศไทย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าการขยายตัวในภาคการเกษตรได้ลดลง โดยปี 2503 มีผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรส่งออกเป็นสินค้าเกษตรร้อยละ 33.8 ในปี 2533 มีผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรส่งออก เป็นสินค้าเกษตรร้อยละ 14.1 อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยยังไม่เหมาะสมกับเกษตรกร เนื่องจากเมื่อก่อนรัฐส่งเสริมตามนโยบายของรัฐโดยไม่ได้นิยามถึงความต้องการและศักยภาพของเกษตรกร หลายครั้งที่เจ้าหน้าที่แนะนำเกษตรกรเห็นด้วยยินดีจะปฏิบัติตามแต่ขาดเงินทุนหรือทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่แต่ไม่มีตลาดหรืออยู่ห่างไกลตลาดทำให้สินค้าเกษตรขายไม่ได้หรือขายได้ราคาถูก เพราะสินค้าเกษตรมีความอ่อนไหวต่อความเสียหาย คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินงาน "โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร"

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มผลผลิตและผลิตภัณ์ที่เกษตรกรของประเทศ
2. เพื่อปรับระบบการส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร
3. เพื่อยกคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น

1.3 เป้าหมาย

ตาราง 1 พื้นที่เป้าหมายดำเนินงาน ของโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ปี 2535-2539

ปี	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
2535	42	120	1,050	1,050
2536	42	120	1,050	3,150
2537	42	120	1,050	6,300
2538	42	120	1,050	8,327
2539	42	120	1,050	10,354

ที่มา : คู่มือการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535 : 42 จัดพิมพ์โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรุงเทพมหานคร.

1.4 วิธีการดำเนินงาน

มีการดำเนินงาน 11 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 จังหวัดจัดทำทางเลือกการเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัด
- ขั้นที่ 2 อำเภอจัดทำทางเลือกการเกษตรที่เหมาะสมกับอำเภอ

- ขั้นที่ 3 เกษตรตำบลจัดทำทางเลือกทางการเกษตรที่เหมาะสมกับตำบล
และชี้แจงเกษตรกรรวมทั้งทำทะเบียนเกษตรกร
- ขั้นที่ 4 เกษตรกรเสนอแผนการผลิตรายครัวเรือน
- ขั้นที่ 5 เกษตรตำบลรวบรวมข้อเสนอแผนการผลิตของเกษตรกร
- ขั้นที่ 6 อำเภอพิจารณาข้อเสนอของเกษตรกร หากเหมาะสมแบ่งเป็น
- งบประมาณปกติ
 - งบประมาณสนับสนุนส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น
 - สินเชื่อ
- ขั้นที่ 7 จังหวัดจัดทำข้อเสนองบประมาณประจำปี
- ขั้นที่ 8 กรมพิจารณาข้อเสนอของงบประมาณ
- ขั้นที่ 9 จังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- ขั้นที่ 10 อำเภอจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- ขั้นที่ 11 สนับสนุนเกษตรกรรายครัวเรือน

1.5 งบประมาณของโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

ตาราง 2 สรุปงบประมาณของโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

แผนงาน	2535 (บาท)	2536-2539 (บาท)
- แผนปรับปรุงบำรุงดิน	28,068,000	208,509,000
- แผนเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยเคมี	35,234,000	229,670,000
- แผนทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี	49,885,000	268,085,000
- แผนรณรงค์ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์	7,643,000	120,658,000
รวม	120,830,000	826,922,000

ที่มา : คู่มือการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535 : 17 จัดพิมพ์โดย
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรุงเทพมหานคร.

1.6 สินเชื่อ

การพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา เงินทุนเป็นปัญหาสำคัญของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและยากจน จะไม่มีโอกาสได้รับสินเชื่อระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบการผลิตของตนเอง

สินเชื่อภายใต้การดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่จะขยายสินเชื่อระยะปานกลาง และระยะยาวให้แก่เกษตรกรรายย่อย เพื่อให้เกษตรกรเหล่านี้ มีเงินทุนเพื่อนำไปเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของตนเองได้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535 : 41) โดยมีข้อตกลงดังนี้

ข้อ 1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตกลงใช้แผนฟื้นฟูการเกษตร ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการไว้แล้วเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2534 เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อ 2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะนำเงินซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบประมาณจำนวน 2,000 ล้านบาท (สองพันล้านบาท) จากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ไปฝากไว้ที่ ธ.ก.ส. เพื่อใช้สำหรับเป็นสินเชื่อในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

ข้อ 3 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตกลงมอบอำนาจให้ผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้จัดการ ธ.ก.ส. เบิกจ่ายเงินจากบัญชีตามข้อ 2

ข้อ 4 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะดำรงเงินในบัญชีฝากเงินตามข้อ 2 ไว้กับ ธ.ก.ส. จนกว่าเกษตรกรผู้กู้เงินภายใต้การดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรจะชำระเงินกู้ที่มียกกับ ธ.ก.ส. เสร็จสิ้น

ข้อ 5 ธ.ก.ส. มีภารกิจในการให้เงินกู้แก่เกษตรกรให้สอดคล้องกับแผนการผลิตของเกษตรกรในฐานะตัวแทนของกระทรวงเกษตรฯ และให้ ธ.ก.ส. รายงานผลการจ่ายเงินกู้แก่เกษตรกรให้กรรมการที่ตั้งขึ้นตามข้อ 9 และกรรมการผู้กลางทราบทุก 3 เดือน

ข้อ 6 ให้ ธ.ก.ส. นำต้นเงินและดอกผลที่เกิดตามข้อ 2 ไปใช้ในการให้กู้แก่เกษตรกรในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

ข้อ 7 ให้ ธ.ก.ส. คิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานให้กู้เงินตามโครงการฯ ในอัตราร้อยละ 5.0 ต่อปี โดยคิดจากต้นเงินกู้คงเป็นต้นทุนเฉลี่ยเป็นรายเดือน

ข้อ 8 ในกรณีที่เกษตรกรในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยเหตุอันจำเป็น ให้ตัดเป็นหนี้สูญโดยถือเป็นรายจ่ายหลักจากบัญชีเงินฝากจากข้อ 2 ตามหลักเกณฑ์ซึ่งคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรอนุมัติตามข้อเสนอของคณะกรรมการกำกับการดำเนินงานตามข้อ 9 และให้คณะกรรมการกำกับการดำเนินงานรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรทราบทุกปี

ข้อ 9 ให้มีคณะกรรมการกำกับการดำเนินงานภายใต้การดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการประธานคณะกรรมการผู้จัดการ ธ.ก.ส. เป็นรองประธานคณะกรรมการ และผู้แทนส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมเป็นกรรมการ โดยมีผู้แทน ธ.ก.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535 : 107-108)

โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรจำเป็นจะต้องอาศัยการฝึกอบรม เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคล จึงทำให้คนไม่รู้เป็นรู้ ทำไม่ได้เป็นทำได้

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร เลือกกิจกรรมการเกษตรในเรื่องที่ตนเองรู้และชำนาญ การฝึกอบรมจึงมีความจำเป็นในการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตให้ประสบผลสำเร็จ

2. แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการ

Brown ในประสาธ อิศรปริดา (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 14) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการ เป็นสภาวะที่ไม่สมดุลซึ่งเกิดจากการกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่ง ปราณี รามสูตร (2528 : 118) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ความต้องการคือ สภาวะที่อินทรีย์ขาดสมดุล ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกลับเข้าสู่สมดุลตามเดิม และบุญเดิม พันธรอบ (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 47) ได้สรุปว่า ความต้องการก็คือความไม่เพียงพอ ความต้องการจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเกิดความไม่สมดุลทางร่างกายและจิตพร้อมกันนี้ สถิตย์ วงศ์สวรรค์ (2525 : 108) ก็ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่าความต้องการเป็นสภาวะที่บุคคลขาดความสมดุลในการดำรงชีวิต อินทรีย์ย่อมมีความต้องการเพื่อความเจริญงอกงาม การสืบพันธุ์และสังคม อาจจำแนกเป็นความต้องการทางชีววิทยาและความต้องการทางจิตวิทยา Hilgard ใน ประสาธ อิศรปริดา (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 15) ก็ได้กล่าวอีกว่า ความต้องการนั้นไม่ได้มีความหมาย แคบ ๆ อยู่เฉพาะความต้องการทางร่างกาย เช่นอาหาร น้ำ อากาศ ฯลฯ เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงความต้องการด้านจิตใจอื่น ๆ อีกมาก เป็นต้นว่า ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการตำแหน่ง ความต้องการเกียรติและอำนาจ Murray ในสถิตย์ วงศ์สวรรค์ (2525 : 209) ก็ได้อธิบายไว้เช่นเดียวกันว่าความต้องการมิได้หมายถึงเฉพาะความต้องการทางร่างกาย เช่นอาหาร น้ำ ฯลฯ เท่านั้น แต่หมายคลุมไปถึงความต้องการด้านจิตใจอีกด้วย เช่น ความต้องการอำนาจ เกียรติยศ ความสำเร็จ ตำแหน่ง การยอมรับนับถือ ความรัก ฯลฯ และประสาธ อิศรปริดา (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 15) ได้ยืนยันว่าความต้องการจะมากหรือน้อยนั้นจะมีความสัมพันธ์กับปริมาณการสูญเสียความสมดุลแต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นเพียงความสัมพันธ์อย่างหยาบ ๆ เท่านั้น เพราะปริมาณความต้องการจะขึ้นต่อกับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้ และภาวะภายนอกอื่น ๆ ด้วย

2.1 พฤติกรรมอันเนื่องมาจากความต้องการ

สฤติย์ วงศ์สุวรรณ (2525 : 108) ได้รายงานว่า ความต้องการ (needs) เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นเพราะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นทางจิตวิทยา และนักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมทั้งหลายของมนุษย์ ย่อมมีรากฐานเนื่องมาจากความต้องการ และเป็นที่ยอมรับกันว่าความต้องการของมนุษย์ทั้งที่เกิดขึ้นจากสภาพทางสรีระและจากสิ่งแวดล้อม และปรารถนา รามสูตร (2528 : 119) ก็ได้กล่าวว่าความต้องการเป็นต้นเหตุให้เกิดแรงขับ (drives) และแรงจูงใจ (motives) ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่ต้องการ ดังนั้นสิ่งที่กระตุ้นให้อนุรักษ์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางที่ต้องการนั้น ส่วนใหญ่เกิดเนื่องมาจากความต้องการ (needs) ของบุคคลนั่นเอง ความต้องการและแรงขับนี้มักเกิดควบคู่กันเสมอ เมื่อเกิดความต้องการแล้วความต้องการนั้นไปผลักดันให้แสดงพฤติกรรม แรงขับนี้เป็นสภาพทางจิตวิทยาที่สืบเนื่องมาจากความต้องการทางกายด้วย

2.2 ลักษณะและประเภทความต้องการ

นักจิตวิทยาถือว่าการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะข้อสมมุติฐานเบื้องต้นทางจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ย่อมมีรากฐานเนื่องมาจากความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างประกอบกัน จากการค้นคว้าวิจัยและทดลอง นักจิตวิทยาส่วนมากต่างยอมรับกันว่า ความต้องการของมนุษย์มีทั้งที่เกิดขึ้นจากสภาพทางสรีระและที่เกิดขึ้นจากสภาวะสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ นักจิตวิทยายังได้สรุปลักษณะโดยทั่วไปของความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ประการ ดังนี้ (ประสาธ อิศรปริดา, ไม่ระบุปีพิมพ์ : 17)

ก. มนุษย์ทั้งหลายไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติใด จะมีลักษณะความต้องการพื้นฐาน (basic needs) บางอย่างเหมือนกันรวมกันอยู่ ความต้องการพื้นฐานที่ปรากฏชัดเจน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological needs)

ข. ความต้องการบางอย่างของมนุษย์เกิดขึ้นมาน้อยต่างกันตามสังคมสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการทางสังคม เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ความแตกต่างของสิ่งแวดล้อม จึงมีผลให้ ระบบความต้องการทางสังคมแตกต่างกัน แต่ก็มีความต้องการทางสังคมหลายประการเป็น พื้นฐานเหมือนกันหมดไปว่าจะอยู่ในสังคมใด ได้แก่ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ปลอดภัย เป็นต้น

ค. ระบบความต้องการของมนุษย์ขึ้นอยู่กับลักษณะพัฒนาการของเขาด้วย ความ ต้องการของคนแต่ละวัยและระดับวุฒิภาวะ (maturation) มีความแตกต่างกัน... ความ เปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นมาจากองค์ประกอบหลายอย่างที่สำคัญคือ ความสามารถในการรับรู้ทำ ความเข้าใจของบุคคลนั้นเอง และจากประสบการณ์จากการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น

ปราณี รามสูตร (2528 : 118) และ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุตร์ (2528 : 99) ได้อธิบายถึงความต้องการพื้นฐานของเราทั่วไป แบ่งได้ 2 ประเภท คือ ความต้องการ ทางกาย (physical needs) ความต้องการทางสังคม (social or psychological needs) สำหรับ Maslow ใน ประสาท อิศวรปริดา (ไม่ระบุพิมพ์ : 18) มีความเห็นว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา ความต้องการเหล่านี้จะไม่ได้รับการตอบสนองครบ บริบูรณ์ทั้งหมด หากแต่เป็นบางส่วนและบางเวลา คนในสังคมโดยทั่วไปจะได้รับความพอใจ บางส่วนและ ไม่พอใจบางส่วนแห่งความต้องการทั้งหมด ความต้องการของมนุษย์ ความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันและมีลำดับการเกิดก่อนหลังในชีวิตและพัฒนาการของมนุษย์ นอกจากนี้ Maslow ยังได้แบ่งความต้องการออกเป็น 5 ขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ
5. ความต้องการสำเร็จในชีวิต

Maslow เสนอความต้องการ 7 ชั้น แต่โดยทั่วไปจะกล่าวถึงเพียง 5 ชั้นเท่านั้น กล่าวคือ ชั้นที่ 5-7 จะรวมเป็นชั้นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะถ้าคนเราพัฒนาความต้องการมาถึง ชั้นที่ 5 แล้วจะพัฒนาไปสู่ชั้นที่ 6-7 ได้เอง บุญสม วราเอกศิริ (2535 : 92) ตามลำดับชั้นความต้องการต่อไปนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ
5. ความต้องการสำเร็จในชีวิต
6. ความต้องการความรู้ความเข้าใจ
7. ความต้องการทางด้านสุนทรียะ

ในจำนวนความต้องการทั้ง 7 ชั้นตอนแรก จะเห็นได้ว่า ความต้องการขั้นสูงจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการต่าง ๆ ในขั้นต่ำกว่าได้รับการตอบสนองมาแล้ว นอกจากนี้ M.L. Blum ในหนังสือ ตระวิศนา (2532 : 172) ได้วิเคราะห์หลักฐานพื้นฐานของ Maslow มาเป็นความคิดรวบยอด ตามลำดับชั้นดังนี้

1. พฤติกรรมของคนจะถูกครอบงำ และกำหนดขึ้น โดยกลุ่มของความต้องการขั้นพื้นฐานอันน้อยยั้ง ไม่เพียงพอมากที่สุด
2. บุคคลแต่ละคนจะสนองความต้องการต่าง ๆ ของตนอย่างเป็นระบบ เริ่มด้วยความต้องการขั้นพื้นฐานมากที่สุดแล้ว เคลื่อนไปยังขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับ
3. กลุ่มความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีมากกว่านั้น คือ ความเข้มแข็งที่สะสมเอาไว้ เพื่อให้คนได้มีความต้องการในขั้นที่สูงกว่าขั้นไปอีก

William I. Thomas ในสถิติ วงศ์สวรรค์ (2525 : 110) ได้จำแนกความต้องการทางสังคม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ไว้ 4 ประเภท คือ

1. ความต้องการความอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัย (security)
2. ความต้องการการยอมรับ (recognition) จากผู้อื่น
3. ความต้องการการโต้ตอบติดต่อ (response) จากผู้อื่นปรารถนาการ

ตอบสนอง

4. ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ (new experience)

ตามลักษณะและแบ่งลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ของบุคคลหลายฝ่ายที่กล่าวมาข้างต้นนั้น Morgan ใน สรุปร่าง จันท์เอน (2528 : 119) ยังได้แบ่งประเภทความต้องการในอีกทศวรรษหนึ่งคือ

1. ความต้องการเข้าร่วมพวก (affiliation) เกิดจากความต้องการพึ่งพาอาศัยกัน ต้องการความรักความอบอุ่น ความปลอดภัย การยกย่องจากผู้อื่นตลอดจนความต้องการที่จะรักผู้อื่น จึงต้องการเข้าร่วมพวก เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการ
2. ความต้องการการยอมรับของสังคม (social approval) เช่น ต้องการให้พ่อแม่รัก ต้องการการยอมรับ ซึ่งมักเป็นความต้องการที่ช่วยให้บุคคลรู้สึกอบอุ่นและรู้สึกปลอดภัย
3. ต้องการยกระดับสถานภาพของตน (status) ความต้องการชนิดนี้ ได้แก่ ความก้าวหน้าในการทำงาน เพราะจะช่วยเสริมอำนาจตน และสร้างความสะดวกให้แก่ตน
4. ต้องการความมั่นคงปลอดภัย (security) บุคคลส่วนใหญ่พยายามสร้างฐานะของตน
5. ต้องการความสำเร็จ (achievement) เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ทุกชีวิตต่างดิ้นรนไปสู่ความสำเร็จที่ตนตั้งไว้ เพราะความสำเร็จคือความสุขความพอใจทุก ๆ ชีวิต

ในส่วนที่เป็นความต้องการของบุคคลที่เฉพาะเจาะจงลงไปตามลักษณะทางจิตวิทยาอัน Murray ใน สรุปร่าง จันท์เอน (2528 : 119) ได้แบ่งความต้องการของบุคคลออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ความต้องการทรัพย์สิน ต้องการสะสมสิ่งต่าง ๆ และปกป้องทรัพย์สินสมบัติของตน
2. ความต้องการด้านจิตใจ เช่น ต้องการที่จะมีชื่อเสียง เกียรติยศ ต้องการคำชม ต้องการความสำเร็จและการประกันตนให้พ้นจากคำติฉินต่าง ๆ
3. ความต้องการอำนาจ การเป็นแม่บงคับบัญชา
4. ความต้องการในสิ่งที่เป็ภัยต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ก้าวร้าวผู้อื่น การตีเตียนผู้อื่น ความไม่พอใจบุคคลบางคน และการหลีกเลี่ยงการถูกตีเตียนหรือถูกลงโทษ
5. ความต้องการในสิ่งที่ตนพึงพอใจ เช่น ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการรวมพวกกับผู้อื่น หรือต้องการการปกป้องตนเองและผู้อื่น
6. ความต้องการส่วนตัว เช่น ความต้องการพักผ่อน ต้องการหาความสนุกสนานรื่นเริง ความอยากรู้อยากเห็น อธิบายให้ความคิดเห็น เป็นต้น

นอกจากนั้น Erich Fromm ใน โสภา ชูนิกลชัย (2521 : 153) ได้กล่าวถึงความต้องการซึ่งมีในมนุษย์ คือ

1. มนุษย์มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
2. ความต้องการที่จะเป็นมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าที่จะเป็นสัตว์โลกธรรมดา
3. ความต้องการเกี่ยวกับการที่จะเป็นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับของโลก เพื่อจะได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโลก
4. ความต้องการที่จะเลียนแบบซึ่งความรู้สึกที่จะเลียนแบบที่เกิดจากความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของคนหนึ่งคนใด ไม่ใช่เพียงคน ๆ หนึ่งเท่านั้น
5. ความต้องการที่จะมีความคงทน และมั่นคงเกี่ยวกับการยอมรับและเข้าใจ

ผู้อื่น

นอกจากนั้น สุนิลา ทนผล (2531 : 57) ได้อ้างถึง Lupdag ว่า
 "... ความต้องการหรือแรงจูงใจนั้นสามารถทดแทนกันได้เพราะความต้องการเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงขนาดแคลนของบุคคล ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลประกอบกิจกรรมเพื่อบรรลุตามเป้าหมายของบุคคลนั้น ..."

บุญเต็ม พันธรอบ (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 47) ให้ความหมายความต้องการว่า ความต้องการ คือ ความไม่เพียงพอ ความต้องการจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเกิดความไม่สมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจ และประสาท อิศรปรีดา (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 15) ได้ยืนยันว่า ความต้องการจะมากหรือน้อยนั้นจะมีความสัมพันธ์กับปริมาณการสูญเสียความสมดุล แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นเพียงความสัมพันธ์อย่างหยาบ ๆ เท่านั้น เพราะปริมาณความต้องการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้ และภาวะภายนอกอื่น ๆ ด้วย

อรุณ รักธรรม (2527 : 67) ได้อธิบายถึงความต้องการและความแตกต่างของมนุษย์ไว้ว่า เพราะความต้องการนี้เอง ที่เป็นผลให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรน และทำทุกอย่างเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์ เพื่อจะได้นำมาใช้เป็นประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีภายในองค์การ ตามหลักมนุษยสัมพันธ์ เพื่อจะได้รู้ความต้องการตามธรรมชาติ และจะได้นำมาบำบัดความต้องการเหล่านั้นได้ถูกต้อง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความต้องการคือ สิ่งที่มนุษย์ขาดไป และมีความอยาก ได้เพื่อที่จะได้บรรลุความมุ่งหวังของตนเองในด้านต่าง ๆ

ดังนั้นความต้องการฝึกอบรมจึงน่าจะมีความหมายว่า สิ่งที่มนุษย์อยาก ได้อัน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความชำนาญ เพื่อที่จะได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิต

3. การฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นคำที่เรียกวิธีการหรือกรรมวิธีอย่างหนึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Training ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ต่าง ๆ ดังนี้คือ

เสนาะ ตีเขาว์ (2514 : 25) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และมีความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์

อย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม (behavior) ของคนไปในทางที่ต้องการ

ถ้ารังศักดิ์ หมั่นจักร และศรีสง่า กรรณสูต (2525 : 84) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพของคนในหน่วยงานโดยการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ ศักยภาพ และทัศนคติของพนักงานแต่ละคนในหน่วยงานไปในทางที่ดีขึ้นเป็นทั้งปรรายงานแก่หน่วยงานนั้น ๆ

การฝึกอบรมเป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้องค์การสามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการบริหารได้ อีกทั้งก็มีส่วนอย่างสำคัญในการแก้ไขปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ การฝึกอบรมเป็นวิธีหนึ่ง นอกเหนือไปจากการสอนในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลโดยการให้ความรู้ ความคิดหรือแนวทางใหม่ และว่าที่จริงแล้วการฝึกอบรมไม่ใช่ของแปลกอะไร เป็นสิ่งที่เคยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว เพียงแต่สมัยนี้ทำกันอย่าง "มีกฎเกณฑ์" แพร่หลายออกไปกว่าเดิมดังที่ อรุณ รักธรรม (2527 : 217) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้ผู้ที่เข้าราชการได้รับความรู้ความเข้าใจทราบว่าจะตนเองมีฐานะมีบทบาทความถนัดอย่างไร ควรปฏิบัติต่อประชาชนอย่างไร จุดมุ่งหมายปลายทางของการบริหารราชการอยู่ที่ไหน การปฏิบัติงานแต่ละประเภทควรกระทำอย่างไรจึงเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ซึ่งจากความเข้าใจอันนี้จะทำให้ข้าราชการเกิดทัศนคติว่า ตนเป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนไม่ได้เป็นนายประชาชน

เนื่องจากการฝึกอบรมนั้น เป็นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นสำหรับองค์การหรือหน่วยงานทุกประเภท โดยเฉพาะองค์การหรือหน่วยงานของรัฐบาล ถ้าหากปราศจากการฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานแล้วก็จะยิ่งทำให้หน่วยงานหยุดการเจริญเติบโต เพราะวิวัฒนาการทางวิทยาการ (technology) ในปัจจุบันนั้นเจริญก้าวหน้ามาก องค์การจึงมีความจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล เพื่อให้บุคลากรในองค์การมีความสามารถที่ติดตามวิทยาการใหม่ ๆ นั้นได้ทัน ซึ่งจะเป็นผลทำให้องค์การไม่ล้าสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนั้น น้อย ศิริโชติ (2524 : 6-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. เป็นกรรมวิธีช่วยป้องกันปัญหา
2. เป็นกรรมวิธีช่วยแก้ไขปัญหา
3. เป็นกรรมวิธีช่วยเสริมสร้างวิทยาการใหม่ ๆ ให้กับบุคลากร
4. เป็นกรรมวิธีช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้เพิ่มเติมประสบการณ์ โดยไม่ต้องเสียเวลาทำงานตามปกติ
5. เป็นกรรมวิธีช่วยประหยัดรายจ่ายได้มาก เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นการจัดในระยะเวลาอันสั้น ภายใต้งบประมาณจำกัดและฝึกอบรมกันเฉพาะบางหัวข้อที่ต้องการเสริมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เท่านั้น
6. เป็นกรรมวิธีก่อให้เกิดสัมพันธธรรมขึ้นระหว่างบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานเดียวกัน
7. เป็นกรรมวิธีช่วยให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนา ทักษะและบุคลิกภาพของตนเอง
8. เป็นกรรมวิธีช่วยให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพร้อมในการทำงาน สามารถตัดสินใจได้คล่องแคล่วรวดเร็ว
9. เป็นกรรมวิธีสนับสนุน การศึกษาตลอดชีพ ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ
10. เป็นกรรมวิธีช่วยให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การฝึกอบรม หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ทำให้ ความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องในการทำงานปัจจุบันและทำงานประสบผลสำเร็จในอนาคตตลอดจนการเตรียมตัว ให้พร้อมเพรียง เพื่อรับตำแหน่งที่ความรับผิดชอบสูงขึ้น การฝึกอบรมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องดำเนินการอย่างไม่หยุดยั้ง อภัย หิรัญโต (2523 : 112)

อาจจะกล่าวสรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

3.1 ขั้นตอนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม (กิตติ พชรวิวัฒน์, 2533 : 463)

กล่าวว่า ขั้นตอนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ความจำเป็นในการฝึกอบรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีปัญหาในการทำงาน การจะได้ปัญหาที่แท้จริงนั้นต้องมีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหานั้น เช่น ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบุคคลเป้าหมาย ได้แก่ ความต้องการ
2. วิเคราะห์ข้อมูลหาความจำเป็นในการฝึกอบรม ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้มาทั้งหมดต้องนำมาวิเคราะห์ว่าอะไรคือปัญหาที่เกิดจากเครื่องมือ เครื่องใช้ อะไรคือปัญหาที่เกิดจากคนและปัญหานั้นสามารถแก้ไขการฝึกอบรมได้หรือ
3. กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชา เมื่อพบปัญหาที่แน่ชัดว่าเกิดจากการขาดความรู้ในเรื่องที่ขาดให้บุคลากรได้รู้ได้เข้าใจ สามารถนำไปแก้ปัญหาในการทำงานได้เรื่องที่จะต้องรู้คือเนื้อหาวิชา
4. จัดทำโครงการฝึกอบรม โครงการฝึกอบรมจะทำขึ้นมาได้ต่อเมื่อรู้วัตถุประสงค์ที่แน่ชัดและมีเนื้อหาวิชาแล้ว เพราะขั้นตอนการทำโครงการจะต้องระบุวิทยากร ระยะเวลา สถานที่ฝึกอบรม ให้กับกลุ่มประชากรเป้าหมายแน่นอน
5. ดำเนินการฝึกอบรมตามโครงการ เป็นขั้นที่นำโครงการไปปฏิบัติมีคณะบุคคลที่รับผิดชอบดำเนินการ มีหัวหน้าโครงการซึ่งต้องตรวจสอบควบคุมดำเนินการฝึกอบรมตามโครงการ
6. ติดตามประเมินผลเป็นขั้นสุดท้ายของโครงการฝ่ายดำเนินการต้องวัดทำการสรุปรายงานผลทั้งก่อนฝึกอบรม กำลังดำเนินการฝึกอบรมและหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรมนั้นต้องนำผลมาพัฒนาโครงการฝึกอบรมต่อไปด้วย

3.2 องค์ประกอบที่สำคัญของการฝึกอบรม (กิตติ พัทธวิวัฒน์, 2533 : 454 - 455) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. บุคลากรที่จัดฝึกอบรม
2. อาคารสถานที่จัดฝึกอบรม
3. การติดต่อประสานงาน
4. วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็น
5. หลักสูตรและเนื้อหา
6. งบประมาณค่าใช้จ่าย
7. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเกษตรกรในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรนั้น เป็นการจัดฝึกอบรมเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเนื่องจากเกษตรกรในโครงการที่กู้เงินสินเชื่อไป บางคนเลือกกิจกรรมที่ตัวเองไม่มีความรู้และความถนัด จึงเป็นการยากในการที่จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพซึ่งอาชีพทางการเกษตรมีอัตราเสี่ยงในตัวยู่แล้ว ความไม่รู้และไม่ถนัดก็เป็นปัจจัยที่จะทำให้เกษตรกรไม่ประสบผลสำเร็จในที่สุดก็ไม่สามารถคืนเงินกู้ได้ จึงจำเป็นต้องใช้การฝึกอบรมเข้าช่วยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะ ความชำนาญ ในอาชีพของเกษตรกรในโครงการฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการฝึกอบรมหรือความต้องการความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร
มณีวิชัย ไวตงน

1. บุญธรรม บุญยืน (2534 : 31 - 43) ได้วิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น ของจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรจังหวัดลำพูน มีระดับความต้องการฝึกอบรมด้านไม้ผลเรื่องลำไย และมะม่วงมาก ความต้องการฝึกอบรมด้านพืชไร่ เช่น ถั่วลิสง ถั่วเหลือง และยาสูบ จัดอยู่ในระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง
2. เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 50 - 69) ได้วิจัยเรื่องความต้องการความรู้ของเกษตรกร จากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน : กรณีศึกษาในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ด้านพืชเรื่องเกี่ยวกับลำไย มะม่วง พริก ยาสูบ และข้าวโพดฝักอ่อน ด้านสัตว์เกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับเรื่องไก่ โค และสุกร
3. น้อม ธิเบต (2535 : 65) ได้วิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรผู้ปลกลำไยจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการใช้ปุ๋ย นับตั้งแต่ประเด็นการเลือกซื้อปุ๋ย รวมไปถึงการใช้ปุ๋ยกับลำไยเพื่อให้ความเหมาะสมกับช่วงความต้องการของพืช ถกสูตร ถกเวลา และถกวิธี

ภาคสรุป (Overview)

ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาเกษตรกร จากไม่รู้เป็นรู้ จากทำไม่ได้เป็นทำได้ จากทำได้ทำให้เกิดทักษะ จากความมีทักษะมุ่งสู่ความชำนาญ จากความชำนาญพัฒนาการเข้าสู่ส่วสี่ คือ ปฏิบัติได้ความคล่องแคล่ว รวดเร็ว และถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเลิศในการประกอบอาชีพในแต่ละทางในการไม่รู้ของคนจึงจำเป็นที่จะต้องใช้ขบวนการฝึกอบรมในการพัฒนาความรู้ ทักษะ แนวความคิดซึ่งเป็นเหตุนำไปสู่จุดมุ่งหวัง

หลายครั้งที่การจัดฝึกอบรมของหน่วยงานต่างๆ ประสบความล้มเหลว เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม เข้ารับการฝึกอบรมตามความต้องการของผู้จัด ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อย และแทบจะไม่นำผลจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติ จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐสิ้นเปลืองงบประมาณโดยใช่เหตุ

เนื่องจากผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญในการฝึกอบรมเป็นอย่างมาก เพราะการฝึกอบรมพัฒนาคนได้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรมีเกษตรกรหลายคนขาดความรู้ความชำนาญในกิจกรรมที่ตนเลือก อีกทั้งได้กลิ่นเชื่อมาลงทน หากประสบความล้มเหลวในกิจกรรมจะทำให้เกษตรกรมีหนี้เพิ่มสูงขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตเลวลง มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาคนเหล่านี้ด้วยการฝึกอบรมและการจัดฝึกอบรมจะมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลก็ต่อเมื่อการจัดฝึกอบรมเป็นไปตามความต้องการของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาเรื่องที่เกษตรกรสนใจที่จะฝึกอบรมไว้เพื่อจัดฝึกอบรมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษาความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

สถานที่ดำเนินการวิจัยคือ พื้นที่อำเภอแม่ทา ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดลำพูน 12 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 751 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 469,375 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, เอกสารโรเนียว : ไม่ระบุหน้า) มีอาณาเขตดังนี้

1. ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง และอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
3. ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
4. ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอป่าซาง และอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ประกอบด้วยที่สูงเนินเขา และภูเขา มีที่ราบลุ่มแม่น้ำทาที่ประชากรส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร สภาพดิน ที่ลุ่มดินค่อนข้างเหนียว และที่สูงมักเป็นดินทราย และดินลูกรัง มีก้อนหินสลับอยู่เป็นจำนวนมาก ได้ศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่ทาจำนวน 5 ตำบล 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 12 ตำบลทาปลาดุก หมู่ที่ 12 ตำบลทาซุมเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลทาทุ่งหลวง หมู่ที่ 9 ตำบลทาเกาศ หมู่ที่ 10 ตำบลทาสบเส้า

เหตุผลที่เลือกพื้นที่ดังกล่าวศึกษา เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ดำเนินงานโครงการ
สนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ปี 2535 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ดำเนินการเน้นหนักและเป็นพื้นที่
ทดลองทำ (pilot project) และเกษตรกรที่ร่วมโครงการได้กลั่นเชื้อไปเพื่อทำการลงทุน
ถึง 6,401,000 บาท จึงควรค่าแก่การศึกษา ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
อย่างกว้างขวาง

ผู้ให้ข้อมูล (The Respondents)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผน
การผลิตของเกษตรกรและกลั่นเชื้อไปลงทุน จำนวน 123 คน จาก 5 หมู่บ้าน 5 ตำบล
ในเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยเกษตรกรดังกล่าวมีรายชื่อในบัญชีเสนอขอกลั่นเชื้อ
มาดำเนินงาน ปี 2535 (แบบ กส.6) และได้รับสินเชื่อแล้ว สำนักงานเกษตรอำเภอ
แม่ทา จังหวัดลำพูน ได้จัดทำบัญชีรายชื่อไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานโดยการตัดยอด
วันที่ 31 ธันวาคม 2535

ตาราง 3 จำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ประชากร (คน)
1	บ้านแม่ป่าช้า	12	ทาปลาตึก	แม่ทา	17
2	บ้านแม่เหล็ก	12	ทาชุมเงิน	แม่ทา	19
3	บ้านท่าทุ่งหลวง	1	ท่าทุ่งหลวง	แม่ทา	14
4	บ้านป่าเลา	9	ทากาศ	แม่ทา	32
5	บ้านกอลง	10	ทาสบเส้า	แม่ทา	41
รวม					123

ที่มา : แบบสรุปการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรปี 2535
สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

เนื่องจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ปี 2535 อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเดียวกัน สภาพหมู่บ้านอยู่ใกล้เคียงกัน มีทางเลือกที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดฝึกอบรมจึงศึกษาเกษตรกรทุกราย ซึ่งมีเกษตรกรจำนวน 123 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิด (open-ended interview) และแบบปลายปิด (close-ended interview) จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วนคือ

1.1 แบบสัมภาษณ์คำถามเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งได้แก่ คำถามเกี่ยวกับชื่อผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ สมาชิกในครอบครัวระดับการศึกษา ประวัติการเข้าฝึกอบรม และการเดินทางเข้ารับการฝึกอบรม

1.2 เป็นแบบสัมภาษณ์คำถามเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมในอนาคต ซึ่งได้แก่ คำถามเกี่ยวกับสถานที่ฝึกอบรม ช่วงเดือนที่เหมาะสมในการไปเข้ารับการฝึกอบรม ความพร้อมในการฝึกอบรม รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ วิทยากรที่ต้องการ เครื่องมือวัสดุที่สนับสนุนที่ขอ รูปแบบเอกสารคู่มือที่ต้องการ จำนวนคนที่เข้าอบรมที่เหมาะสมในแต่ละครั้ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร โดยนำกิจกรรมที่เป็นทางเลือกของเกษตรกรมาพิจารณา

แยกออกเป็นเรื่องย่อย ๆ มี 11 เรื่องใหญ่และมี 114 ข้อย่อย ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จำนวน 5 ระดับ คือ ต้องการมากที่สุด ต้องการ
มาก ต้องการปานกลาง ต้องการน้อย และต้องการน้อยมาก โดยให้ความหมายค่าคะแนนและ
เกณฑ์ดังนี้

ต้องการมากที่สุด	หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่อง ดังกล่าว เพื่อนำความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการแก้ ปัญหาการเกษตรที่มีในไร่นา
ต้องการมาก	หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่อง ดังกล่าว เพื่อนำความรู้ทักษะ และความชำนาญไปปรับปรุง กิจกรรมการเกษตรในไร่นา
ต้องการปานกลาง	หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่อง ดังกล่าว เพื่อนำความรู้ไปประกอบการตัดสินใจ ในการที่ จะทำกิจกรรมการเกษตรต่อไป
ต้องการน้อย	หมายถึง มีความประสงค์ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเป็นบาง ครั้งบางครั้ง อาจเข้ารับการฝึกอบรมไม่ครบหลักสูตร
ต้องการน้อยมาก	หมายถึง มีความประสงค์ที่จะไม่เข้ารับการฝึกอบรมเนื่อง จากเรื่อง ไม่ตรงกับความต้องการหรือไปร่วมฝึกอบรม เพราะเพื่อนชักชวนหรือเจ้าหน้าที่ขอรับรอง

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นมาตรฐานเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความต้องการ
ฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วม โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรนั้น ใช้หลักของ
การกำหนดค่าเฉลี่ยที่มีเกณฑ์ความต้องการ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด
ตามลำดับ (บุญธรรม บุญสิน, 2534 : 32) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 ต้องการมากที่สุด หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำความรู้ ทักษะ และความชำนาญไปแก้ปัญหาการเกษตรที่มีในไร่นา

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 ต้องการมาก หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำความรู้ ทักษะ และความชำนาญไปปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในไร่นา

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 ต้องการปานกลาง หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำความรู้ไปประกอบการตัดสินใจ ในการที่จะทำกิจกรรมการเกษตรต่อไป

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 ต้องการน้อย หมายถึง มีความประสงค์ที่จะไม่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นบางครั้งบางคราว อาจเข้ารับการฝึกอบรมไม่ครบหลักสูตร

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 ต้องการน้อยมาก หมายถึง มีความประสงค์ที่จะไม่เข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากเรื่องไม่ตรงกับความต้องการหรือไปรวมฝึกอบรม เพราะเพื่อนชักชวนหรือเจ้าหน้าที่ขอรับรอง

การทดสอบเครื่องมือ

ในการวิจัยเรื่องความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนครั้งนี้ใช้เครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ และทดสอบเครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) เป็นการหาความสอดคล้องกลมกลืนของเนื้อหา ตามหลักการหรือเกณฑ์กับเนื้อหาที่กำหนดสร้างขึ้นใหม่แบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ไปให้เจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีประสบการณ์ในการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น และนำแบบสัมภาษณ์ไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการสร้างเครื่องมือในงานวิจัย เพื่อขอความกรุณา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาในคำถามที่ใช้ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขภาษาที่ใช้ใหม่ ความถูกต้องรัดกุมยิ่งขึ้น

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้ว ไปทดสอบกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร อำเภอ จังหวัดลำพูน จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเหมือนกับเกษตรกรอำเภอแม่ทาว่ามีความเข้าใจในคำถามของแบบสัมภาษณ์เพื่อความมั่นใจว่าคำถามถามในเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการหาความเที่ยง แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) ตามแบบของ cronbach (นำชัย ทนผล, 2531 : 97 - 98)

ผลการทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์หาระดับความต้องการฝึกอบรมทางการเกษตรของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97

วิธีการรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering Technique)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ

1. ประสานงานกับสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เพื่อทำหนังสือแจ้งขออนุญาตทำการเก็บข้อมูล ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน และนายอำเภอแม่ทา
2. ประสานงานโดยตรงกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลที่ดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนเกษตรกรผู้ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรปี 2535 เพื่อนัดหมายตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แปลผลสรุป และรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรของอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งสัมภาษณ์ได้ครบตามจำนวนเกษตรกรผู้ให้

ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาถอดรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.1 หาค่า mode ซึ่งเป็นค่าความถี่ (frequency) เป็นการแจกแจงข้อมูล เพื่อหาจำนวนความซ้ำของผู้ต้องการฝึกอบรมแต่ละเรื่อง และจัดข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม

2.2 ค่า percentage เป็นค่าร้อยละสำหรับหาจำนวนเพื่อเรียงระดับความต้องการฝึกอบรมของแต่ละเรื่องและจัดระดับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม

2.3 ค่ามัธยเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการกระจายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม และลักษณะทางจิตวิทยาของผู้ให้ข้อมูลและเปรียบเทียบความแตกต่างกันในความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร อันเนื่องมาจากความแตกต่างในลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางจิตวิทยา

2.4 จัดลำดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร โดยพิจารณาค่าความถี่ของความต้องการฝึกอบรมแต่ละเรื่อง โดยเรียงลำดับจากเรื่องที่มีความถี่มากไปหาเรื่องที่มีความถี่น้อย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
(Research Duration)

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนกันยายน 2536 ถึงเดือนกันยายน 2538

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 123 คน ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สัมภาษณ์แผนการผลิตของเกษตรกร แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ก. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม ดังนี้ (ตาราง 4)

1. เพศ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 92.68 และเป็นเพศหญิง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32 ของผู้ร่วมโครงการทั้งหมด

2. อายุ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีอายุโดยเฉลี่ย 45.92 ปี มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.92 ปี เกษตรกรที่มีอายุอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 43 คน คิดเป็นร้อยละ 34.96 ของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด รองลงมาช่วงอายุ 41 - 50 ปี มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 31.71 ช่วงอายุตั้งแต่ 51 - 60 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ช่วงอายุสูงกว่า 61 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.19 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี เพียง 7 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 5.69 ตามลำดับ

3. จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าเกษตรกรที่ศึกษามีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.36 คน เกษตรกรที่มีสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 34.15 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัว 3 คน, 2 คน, 5 คน, 6 คน และมากกว่า 6 คนขึ้นไป ตามลำดับ คิดเป็น

จำนวนคน และร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ตอบคำถามในแบบสัมภาษณ์ คือ 31 (25.20%), 19 (15.45%), 17 (13.82%), และ 14 (11.38%) ตามลำดับ

4. **ระดับการศึกษา** จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากมีพื้นฐานทางการศึกษา คือจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 77 คน จากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 62.60 รองลงมาคือกลุ่มของเกษตรกรที่ไม่ได้รับการศึกษามีจำนวน 27 คน และเกษตรกรจบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 10 คน กลุ่มเกษตรกรที่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีน้อยที่สุดเพียง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 21.95, 8.13 และ 7.32 ของเกษตรกรทั้งหมด

5. **ประวัติการเข้ารับการฝึกอบรม** พบว่าเกษตรกรกลุ่มที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 57.72 และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด

6. **เรื่องที่เกษตรกรเคยเข้ารับการฝึกอบรม** พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่ให้ข้อมูลเคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการจัดไร่นา มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 91.54 รองลงมา คือกลุ่มเกษตรกรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงโค ซึ่งมีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 88.73 นอกจากนี้เกษตรกรยังผ่านการฝึกอบรมเรื่องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน 41 คน การเลี้ยงปลาในนาข้าว 37 คน การขยายพันธุ์พืช 22 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75, 52.11 และ 30.99 ตามลำดับ

7. **การเดินทางเข้ารับการฝึกอบรม** พบว่ามีกลุ่มเกษตรกรที่ให้ข้อมูลเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง 41 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 รองลงมาเกษตรกรเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว 19 คน คิดเป็นร้อยละ 26.76 และมีกลุ่มเกษตรกรที่ให้ข้อมูลเดินทางด้วยรถยนต์จ้างเหมาจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.49

สรุปข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.92 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน ส่วนมากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เคยเข้ารับการฝึกอบรม 71 คน ไม่เคยเข้ารับการอบรม 52 คน เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมเดินทางมาอบรมด้วยรถยนต์โดยสารประจำทาง

ข้อวิจารณ์

งานวิจัยนี้ผลการวิจัยอายุเฉลี่ย สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย และระดับการศึกษาของเกษตรกรใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2526 : 8) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่ร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และ สมบูรณ์ ศาลยาขีวัน (2526 : 43) ยังได้ให้ข้อมูลว่าอายุ 45.92 ถือได้ว่าเป็นช่วงต้นของวัยกลางคน จะมีการประกอบอาชีพที่ชัดเจน เริ่มต้นสร้างครอบครัวและประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับ สุรางค์ จันทน์เอม (2528 : 54) ที่ได้ระบุว่าวัยดังกล่าวเป็นช่วงที่บุคคลมีพลังกำลังแข็งแรง มีความสามารถและทำงานได้มากที่สุด เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือผ่านการศึกษาภาคบังคับของรัฐในขณะนั้น และปัจจุบันนี้เกษตรกรสามารถคุมกำเนิดได้จึงมีสมาชิกเฉลี่ยในครอบครัวไม่เกิน 4 คน

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศชาย (คน)		
ชาย	114	92.68
หญิง	9	7.32
2. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 30	7	5.69
31-40	43	34.96
41-50	39	31.71
51-60	19	15.45
61 ปีขึ้นไป	15	12.19
อายุเฉลี่ย 45.92 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.92 ปี ช่วงอายุ 25-77 ปี		
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
2	19	15.45
3	31	25.20
4	42	34.15
5	17	13.82
6 คนขึ้นไป	14	11.38
สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.36 คน ช่วงสมาชิกในครัวเรือน 2-9 คน		

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
4. พื้นฐานการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	27	21.95
จบต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	10	8.13
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	77	62.60
จบสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	9	7.32
5. ประวัติการเข้ารับการฝึกอบรม		
เคยเข้ารับการฝึกอบรม	71	57.72
ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม	52	42.28
6. เรื่องที่เกษตรกรเคยเข้ารับการฝึกอบรม (ตอบมากกว่า 1 ข้อ N =71)		
การจัดไร่นา	65	91.54
การเลี้ยงโค	63	88.73
การทำเกษตรแบบผสมผสาน	41	57.75
การเลี้ยงปลาในนาข้าว	37	52.11
การขยายพันธุ์พืช	22	30.99
7. การเดินทางเข้ารับการฝึกอบรม (N=71)		
รถโดยสารประจำทาง	41	57.75
รถยนต์ส่วนตัว	19	26.76
รถยนต์จ้างเหมา	11	15.49

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในอนาคต

1. สถานที่ฝึกอบรมที่เกษตรกรมีความสะดวก เกษตรกร จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 82.93 ต้องการให้จัดฝึกอบรมในหมู่บ้าน เกษตรกรจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.13 ให้ความเห็นว่าควรจัดฝึกอบรมในพื้นที่ตำบลที่เป็นภูมิสำเนา เกษตรกร 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.69 มีความเห็นให้จัดฝึกอบรมในอำเภอหรือจังหวัด และเกษตรกร 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 มีความต้องการที่จะไปฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยเกษตรกรรม หรือศูนย์พัฒนาอาชีพ

2. เวลาที่เหมาะสมสำหรับการเข้ารับการฝึกอบรม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการที่จะให้จัดฝึกอบรมในเดือนมีนาคม จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 20.33 เดือนเมษายน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 เดือนพฤษภาคม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.26 เดือนพฤษภาคม จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 เดือนมกราคม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 เดือนมิถุนายน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.13 เดือนกรกฎาคม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.69 เดือนสิงหาคม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 และเดือนกันยายน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.81

3. ความพร้อมในการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมครั้งหนึ่ง พบว่าเกษตรกรที่ศึกษาต้องการระยะเวลาในการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 2.74 วัน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.43 วัน เกษตรกร 53 คน คิดเป็นร้อยละ 43.09 ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด มีความพร้อมที่จะรับการฝึกอบรม 1 วัน เกษตรกร 27 คน คิดเป็นร้อยละ 21.95 มีความพร้อมที่จะรับการฝึกอบรมครึ่งวัน เกษตรกร 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.20 มีความพร้อมที่จะรับการฝึกอบรม 2 วัน เกษตรกร 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.06 มีความพร้อมที่จะรับการฝึกอบรมมากกว่า 5 วัน เกษตรกร 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 มีความพร้อมที่จะรับการฝึกอบรม 4 วัน และเกษตรกร 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 มีความพร้อมที่จะรับการฝึกอบรม 3 วัน

4. รูปแบบที่เกษตรกรชอบในการฝึกอบรมแต่ละวัน เกษตรกรชอบที่จะรับการฝึกอบรมเต็มวัน จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 75.61 และเกษตรกรกลุ่มที่ชอบเข้าอบรมครึ่งวันมีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 24.39

5. เวลาที่เกษตรกรพร้อมที่จะเริ่มต้นการฝึกอบรม เกษตรกรจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 78.05 พร้อมที่จะเริ่มต้นการฝึกอบรมเวลา 09.00 น. เกษตรกร 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.38 พร้อมที่จะเริ่มต้นฝึกอบรมเวลา 10.00 น. และเกษตรกรที่เหลือ 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.57 พร้อมที่จะเริ่มต้นการฝึกอบรม 08.30 น. เป็นต้นไป

6. เวลาที่เกษตรกรต้องการเลิกการฝึกอบรม เกษตรกรจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28 ต้องการเลิกการฝึกอบรม 16.00 น. เกษตรกรจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 32.52 ต้องการเลิกการฝึกอบรมเวลา 16.30 น. เกษตรกรจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 ต้องการเลิกการฝึกอบรมเวลา 15.30 น. และเกษตรกรจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ต้องการฝึกอบรมช่วงเวลา 15.30 - 16.30 น.

7. อาหารเที่ยงและอาหารว่าง เกษตรกรจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 72.36 ต้องการให้ผู้จัดการฝึกอบรมจัดหาอาหารให้ และเกษตรกรจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 27.64 ไม่ต้องการ

8. รูปแบบการให้ความรู้ที่เกษตรกรต้องการ เกษตรกรจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 45.53 ต้องการวิธีการให้ความรู้แบบทัศนศึกษาตามงาน เกษตรกรจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 27.64 ชอบวิธีการให้ความรู้แบบบรรยาย เกษตรกรจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 ชอบวิธีการใช้ความรู้แบบปฏิบัติจริง เกษตรกรจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ชอบวิธีการให้ความรู้แบบสัมมนา และเกษตรกร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.81 ชอบวิธีการให้ความรู้ทั้งบรรยายและปฏิบัติจริง

9. วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรชอบมากที่สุด เกษตรกรจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 ชอบวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบบรรยายแล้วศึกษาดูงาน เกษตรกร

จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 29.27 ชอบวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบบรรยายแล้วปฏิบัติจริง เกษตรกรจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.82 ชอบวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบบรรยายประกอบสไลด์ และเกษตรกรจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.01 ชอบวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบบรรยาย

10. วิทยาการที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด เกษตรกรจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 41.47 ต้องการวิทยาการที่เป็นเจ้าหน้าที่เกษตร และเกษตรกรจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 35.77 ต้องการวิทยาการที่เป็นเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ เกษตรกรจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.38 ต้องการวิทยาการที่เป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัย และเกษตรกรจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.38 ต้องการวิทยาการจากศูนย์พัฒนาอาชีพและการศึกษานอกโรงเรียน

11. เครื่องมือสื่อกับศูนย์ปรกณที่เกษตรกรชอบมากที่สุด เกษตรกรจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 39.02 ชอบโทรทัศน์ รองลงมามีเกษตรกรจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 21.14 ชอบสไลด์ เกษตรกรจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ชอบภาพยนตร์ เกษตรกรจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.82 ชอบเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และเกษตรกรจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.57 ชอบกระดานดำ

12. ความต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรม เกษตรกรจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 91.06 ต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรม และเกษตรกรจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.94 ไม่ต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรม

13. เอกสารที่เกษตรกรต้องการ เกษตรกรจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 61.79 ต้องการหนังสือคู่มือ เกษตรกรจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ต้องการหนังสือการ์ตูน เกษตรกรจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 ต้องการแผ่นพับ และเกษตรกรจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.13 ต้องการเอกสารโรเนียว

14. ขนาดกลุ่มฝึกอบรมที่เกษตรกรต้องการ เกษตรกรจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 43.09 ต้องการกลุ่มฝึกอบรมที่มีจำนวน 21 - 30 คน รองลงมาเกษตรกรจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 39.03 ต้องการกลุ่มฝึกอบรมที่มีจำนวน 10 - 20 คน เกษตรกรจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.94 ต้องการกลุ่มฝึกอบรมที่มีจำนวน 31 - 40 คน และเกษตรกรจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.94 ต้องการกลุ่มฝึกอบรมที่มีขนาดมากกว่า 40 คน

สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในอนาคต เกษตรกรส่วนมากระบุว่าสะดวกที่จะให้ฝึกอบรมในหมู่บ้าน ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรมอยู่ในช่วงเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม ในการฝึกอบรมครั้งหนึ่งเกษตรกรมีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 2.74 วัน โดยจัดฝึกอบรมเต็มวัน เวลาที่เหมาะสมในการเริ่มต้น 09.00 น. และเหมาะสมแก่การเลิก 16.00 น. เกษตรกรส่วนมากมีความเห็นให้จัดฝึกอบรมจัดหาอาหารให้ รูปแบบการให้ความรู้ที่เกษตรกรชอบคือทัศนศึกษาสถานที่ การถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรชอบคือบรรยายแล้วศึกษาดูงาน วิทยากรที่เกษตรกรระบุคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร เครื่องมือสื่อทัศนูปกรณ์ที่เกษตรกรระบุ คือ โทรทัศน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เป็นหนังสือคู่มือ ในการฝึกอบรมครั้งหนึ่งควรมีขนาดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมประมาณ 21 - 30 คน

ข้อวิจารณ์

ก. เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในหมู่บ้าน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมศักดิ์ คำมูล (2537 : 81) ซึ่งรายงานว่าในการวางแผนการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรแต่ละครั้ง ควรคำนึงถึงระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยของเกษตรกร จนถึงสถานที่จัดการฝึกอบรม ไม่ควรไกลจากบ้านเรือนเกษตรกรนัก ควรจัดบริเวณใกล้บ้านของเกษตรกร เช่น บริเวณโรงเรียน หรือบริเวณวัด แต่การจัดการฝึกอบรมในระดับอำเภอสมควรที่จะจัดฝึกอบรมขึ้นที่ห้องประชุมของว่าการอำเภอจะเป็นการดีที่สุด เพราะเป็นศูนย์กลางของตำบลและหมู่บ้าน สำหรับการจัดฝึกอบรมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ควรจัดที่บริเวณห้องประชุมว่าการอำเภอแม่ทา เพราะเกษตรกรทุกหมู่บ้านสามารถไปมาได้อย่างสะดวก

ข. ช่วงระยะเวลาที่เกษตรกรต้องการฝึกอบรมคือช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม มีผลความใกล้เคียงกับงานวิจัยของ อำนาจ ศิลวัตร (2522 : 39 - 56) โดยระบุว่า เกษตรกรสนใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ ในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม เนื่องจากช่วงดังกล่าวเป็นช่วงฤดูแล้ง เกษตรกรว่างเว้นจากการทำงาน เหมาะสมอย่างยิ่ง ที่ทางราชการจะจัดฝึกอบรม ในการฝึกอบรมครั้งหนึ่ง ควรใช้ระยะไม่เกิน 3 วัน โดยเริ่ม การฝึกอบรม 09.00 น. และเลิกการฝึกอบรมเวลา 16.00 น. และควรจัดอาหารให้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมการฝึกอบรม ซึ่งการจัดหาอาหารให้เกษตรกร จะทำให้เกษตรกรเข้ารับ การฝึกอบรมได้ตรงตามเวลา

ค. วิธีการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรระบบบรรยายแล้วนำไปศึกษาดูงาน ที่ เกษตรกรระบบเช่นนี้มีความประสงค์ที่จะดูของจริงหลังจากฟังคำบรรยายแล้ว ซึ่งจะทำให้เกิด ความเข้าใจยิ่งขึ้นในเรื่องนี้ อุกฤษ หิรัญโต (2523 : 112) ได้อธิบายว่าการที่จะให้ เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นให้จัดระบบการถ่ายทอดความรู้ต่อเนื่อง นอกจาก นั้นยังระบุว่า ควรให้เกษตรกรเรียนโดยการกระทำจริง จะทำให้เกษตรกรเกิดความรู้และ ความชำนาญยิ่งขึ้น ทำให้ขบวนการถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพ เกษตรกรได้รับประโยชน์ อย่างแท้จริง บุญสม วราเอกศิริ (2535 : 121) ยังได้อ้างถึง โลเวล (Bernald R. Lovell, 1980) ว่าหลักแห่งการถ่ายทอดความรู้ บุคคลสามารถเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างได้ จากการถ่ายทอดความรู้ หรือความสามารถดั้งเดิมที่เคยได้รับ และประสบการณ์มาก่อน การ ทักษะศึกษาดูงานคือ การสร้างประสบการณ์จริงให้แก่เกษตรกรนั่นเอง

ง. วิทยาการที่เกษตรกรระบุว่ามีความต้องการมากที่สุด คือเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำ ท้องถิ่น ๆ ความจริงแล้วยังมีบุคคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่มีความรู้ ความสามารถ เช่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัย เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในด้านนั้น ๆ ในเรื่องนี้ บุญสม วราเอกศิริ (2535 : 47) ได้อธิบายว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ทำหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ควรนำความรู้จากสถาบันการศึกษา และศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ไปสู่เกษตรกร การที่เกษตรกรได้รับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ นั้น จะทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

จ. โทรทัศน์ คือ สื่อทัศนูปกรณ์ที่เกษตรกรระบุว่าต้องการมากที่สุดในการฝึกอบรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโทรทัศน์มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากสื่อทัศนูปกรณ์อื่น กล่าวคือโทรทัศน์สามารถสื่อได้ทั้งเสียง และภาพที่มีการเคลื่อนไหวไปพร้อมกัน (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2532 : 261) รายงานว่าโทรทัศน์ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจและเข้าใจในเนื้อหาง่ายขึ้น ดังที่ พูลศรี กนกวิจิตร และ ธวัชชัย สันติประภา (2535 : 303) ได้ระบุว่าโทรทัศน์จัดเป็นสื่อในการศึกษาที่สำคัญที่สุด แต่การใช้สื่อในการสอนเกษตรกรนั้นจำเป็นต้องใช้สื่อหลาย ๆ ชนิดประสมประสานกัน รุ่งสฤษดิ์ มีชูวาศ (2537 : 40) ยังได้ระบุว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่น่าสนใจเพื่อเปลี่ยนทัศนคติผู้ชม เพื่อรู้ หรือเพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการที่เกษตรกรระบุว่าต้องการโทรทัศน์เป็นสื่อทัศนูปกรณ์นั้นมีความเหมาะสมจะส่งเสริมให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ

ฉ. จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมในครั้งหนึ่ง เกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่าควรมีจำนวนประมาณ 21 - 30 คน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ง่ายต่อการจัดการ เช่น การจัดรถเพื่อทัศนศึกษาดูงาน การจัดเอกสารประกอบการฝึกอบรม การควบคุมทำได้ง่าย ทำให้ทุกคนมีโอกาสฝึกปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง ทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ

ช. การจัดเตรียมเอกสารประกอบการฝึกอบรม เกษตรกรต้องการเอกสารคู่มือ เนื่องจากเกษตรกรอาจเข้ารับการฝึกอบรมไม่ต่อเนื่อง เช่นมีการะกิดส่วนตัว เข้าห้องน้ำ วิทยากรอาจจะบรรยายผ่านไป เกษตรกรสามารถเปิดอ่านจากเอกสารคู่มือได้ อีกทั้งเอกสารคู่มือยังมีประโยชน์เมื่อเกษตรกรกลับไปถึงบ้าน มีปัญหาการจำไม่ได้ เกษตรกรสามารถนำเอกสารคู่มือมาอ่านได้

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมในอนาคต

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานที่		
จัดฝึกอบรมในหมู่บ้าน	102	82.93
จัดฝึกอบรมภายในตำบล	10	8.13
จัดฝึกอบรมที่อำเภอหรือจังหวัด	7	5.69
จัดฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย		
เกษตรกรรวมหรือศูนย์พัฒนาอาชีพ	4	3.25
2. ช่วงเดือนที่เหมาะสมสำหรับการเข้ารับการฝึกอบรม		
(ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
มกราคม	15	12.20
กุมภาพันธ์	20	16.26
มีนาคม	25	20.33
เมษายน	23	18.70
พฤษภาคม	19	15.45
มิถุนายน	10	8.13
กรกฎาคม	7	5.69
สิงหาคม	3	2.44
กันยายน	1	0.81

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
3. ความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอบรม		
ระยะเวลา (วัน)		
1/2 วัน	27	21.95
1 วัน	53	43.09
2 วัน	15	12.20
3 วัน	3	2.44
4 วัน	4	3.25
มากกว่า 5 วัน	5	4.06
ระยะเวลา การฝึกอบรมเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน 1.43 วัน	ช่วงวัน 1-7 วัน
เฉลี่ย 2.74 วัน		
4. รูปแบบที่เกษตรกรรวมในการฝึกอบรมแต่ละวัน		
1/2 วัน	30	24.39
เต็มวัน	93	75.61
5. เวลาที่เกษตรกรพร้อมที่จะเริ่มต้นการฝึกอบรม		
08.30 น.	13	10.57
09.00 น.	96	78.05
10.00 น.	14	11.38

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
6. เวลาที่เกษตรกรต้องการเลิกฝึกอบรม		
15.30 น.	23	18.70
16.00 น.	52	42.28
16.30 น.	40	32.52
15.30-16.30 น.	8	6.50
7. การจัดหาอาหาร		
จัดหาเอง	34	27.64
ผู้จัดฝึกอบรมจัดให้	89	72.36
8. รูปแบบการให้ความรู้ที่เกษตรกรชอบ		
ทัศนศึกษาตงาน	56	45.53
บรรยาย	34	27.64
ปฏิบัติจริง	24	19.51
สัมมนา	8	6.50
บรรยายและปฏิบัติจริง	1	0.81
9. วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรชอบ		
บรรยายแล้วทัศนศึกษาตงาน	54	43.90
บรรยายแล้วปฏิบัติจริง	36	29.27
บรรยายประกอบสไลด์	17	13.82
บรรยาย	16	13.01

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
10. วิทยากรที่เกษตรกรต้องการ		
เจ้าหน้าที่เกษตร	51	41.47
เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ	44	35.77
อาจารย์จากมหาวิทยาลัย	14	11.38
วิทยากรจากศูนย์ฝึกอาชีพและ การศึกษานอกโรงเรียน	14	11.38
11. เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่เกษตรกรชอบ		
โทรทัศน์	48	39.02
สไลด์	26	21.14
ภาพยนตร์	19	15.45
เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	17	13.82
กระดานดำ	13	10.57
12. ความต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรม		
ต้องการ	112	91.06
ไม่ต้องการ	11	8.94
13. เอกสารที่เกษตรกรต้องการ		
เอกสารคู่มือ	76	61.79
หนังสือการ์ตูน	19	15.45
แผ่นพับ	18	14.63
เอกสารโรเนียว	10	8.13

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม	จำนวน	ร้อยละ
14. ขนาดกลุ่มในการฝึกอบรม (คน)		
10-20	48	39.03
21-30	53	43.09
31-40	11	8.94
41 คนขึ้นไป	11	8.94

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร

2.1 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องลำไย ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย (ตาราง 6) ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมมาก คือ เรื่องเกี่ยวกับการให้ปุ๋ยกระตุ้นเพื่อให้ลำไยออกดอกและการเตรียมดินและการปลูกลำไย คิดเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย 3.45 และ 3.41 ตามลำดับ

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับการขยายพันธุ์ลำไยเพื่อการค้า ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.40 การปฏิบัติดูแลลำไยช่วงผลแก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.39 การเลือกสถานที่ปลูกลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.37 ระบบการให้น้ำในสวนลำไยที่เหมาะสม ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.37 การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงเก็บเกี่ยว 3.37 การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงออกดอกและผสมเกสร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.34 การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงผลอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.33 ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในสวนลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.33 การวางผังสวนลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.28 การเก็บเกี่ยวลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.28 การบรรจุหีบห่อผลลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.27 หลัก และวิธีการตัดแต่งกิ่งลำไย ค่าคะแนน

เฉลี่ย 3.26 การรวมค้ำในสวนลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.24 การทำน้ำลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.21 การอบลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.20 การตลาดลำไยทั้งในและต่างประเทศ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.19 และเรื่องเกี่ยวกับสภาวะการตลาดลำไยในต่างประเทศ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.18

2.2 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องมะม่วง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมมาก คือ เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษา มะม่วงเพื่อให้มะม่วงออกดอกติดผลทุกปี ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50

ระดับความต้องการปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับหลักวิชาการปลูกมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.39 การเลือกสถานที่ทำสวนมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.37 ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.33 เทคนิคการหาตลาดมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.32 การใช้แมลงช่วยผสมเกสรในมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.28 การดูแลรักษาดอกมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.27 การดูแลรักษามะม่วงในช่วงผลอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.27 การเก็บเกี่ยวมะม่วงค่าคะแนนเฉลี่ย 3.25 การผลิตมะม่วงนอกฤดู ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.25 การผลิตพันธุ์มะม่วงเพื่อการค้า ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.24 การทำมะม่วงดอง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.20 ระบบการให้น้ำในสวนมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.18 การบรรจุหีบห่อผลมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.16 การขยายพันธุ์มะม่วงแบบไม่ใช้เพศ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.16 การผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.15 สภาวะการผลิตมะม่วงของประเทศไทย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.15 การบ่มมะม่วงเพื่อให้ได้คุณภาพ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.13 การทำมะม่วงกวน ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.12 การวางแผนผังมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.11 การปรับปรุงสวนมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.11 การขยายพันธุ์มะม่วงแบบไม่ใช้เพศค่าคะแนนเฉลี่ย 3.11 ฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับมะม่วง การทำมะม่วงแช่อิ่ม ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.11 การทำมะม่วงแช่น้ำผึ้ง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.11 การห่อผลมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.09

2.3 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องถั่วลิสง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับการตลาดถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.93 การเลือกสถานที่ปลูกถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.90 การกำจัดเสียดินก่อนปลูกถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.80 การเพิ่มธาตุอาหารในดิน เพื่อแก้ปัญหาถั่วลิสงไม่ติดฝัก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.80 การสีฝักถั่วลิสงเพื่อไหม้คุณภาพ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.80 การเตรียมดินและการปลูกถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.76 การพ่นโค่นถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.75 การคลุมโรยโซเปียมในถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.72 การเก็บเกี่ยวถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.72 การทำถั่วลิสงทอด ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.71 การทำถั่วลิสงอบเนย ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.70 การทำถั่วลิสงอบ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.63

2.4 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องข้าวโพดฝักอ่อน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับการตลาดของข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.77 ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.76 การเตรียมดินและการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61

ระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย คือการเลือกสถานที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.60 การตัดเกรดข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.57 การถนอมข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.52 การเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.42

2.5 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องพริก ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับ ค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับการตลาดพริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.63

ระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย คือ เรื่องเกี่ยวกับศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในพริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.56 การทำพริกตากแห้ง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.54 การเก็บเกี่ยวผลพริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 การเลือกและปรับปรุงสถานที่สำหรับปลูกพริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.46 การเพาะขยายพันธุ์พริกและการย้ายกล้า ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.43 การเตรียมดินและการปลูกพริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.43 หลักและวิธีการให้ปุ๋ยในส่วนพริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.41

2.6 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องถั่วเหลือง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับ ค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับการตลาดถั่วเหลือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61

ระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย คือ เรื่องเกี่ยวกับการเลือกสถานที่ปลูกถั่วเหลือง ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.41 ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดโรคในถั่วเหลืองค่าคะแนนเฉลี่ย 2.41 การทำหมถั่วเหลือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.38 การปลูกถั่วเหลืองฝักสด ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.31 การสีฝัดถั่วเหลืองให้ได้คุณภาพดี ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.31 และการเก็บเกี่ยวถั่วเหลือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.29

2.7 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องยาสูบ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย คือ เรื่องเกี่ยวกับเรื่องหลักและวิธีการให้ปุ๋ยยาสูบ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.44 การเพาะพันธุ์ยาสูบ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.41 การตลาดยาสูบในและต่างประเทศ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.35 การตัดเกรดยาสูบ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.32 ระบบ ไคโตดำที่ใช้ในยาสูบ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.32 การผลิตยาสูบเพื่อให้ได้คุณภาพค่าคะแนนเฉลี่ย 2.31 การตัดใบยาสูบเพื่อส่งตลาด ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.30 การเก็บใบยาสูบ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.29 หลักและวิธีการบ่มใบยาสูบให้ได้คุณภาพดี ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.25

2.8 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องดอกดาวเรือง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรื่องตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย คือ เรื่องเกี่ยวกับการตลาดดอกดาวเรือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.39 การเลือกสถานที่ปลูกดาวเรืองเพื่อการอุตสาหกรรม ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 การเตรียมดินเพื่อปลูกดาวเรืองส่งโรงงาน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.21 และการเก็บเกี่ยวดอกดาวเรืองเพื่อส่งโรงงาน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.19

2.9 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องโค ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรื่องตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมมาก คือ เรื่องเกี่ยวกับระบบการซื้อขายโคเนื้อ และโคขุนในตลาดท้องถิ่น ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.08 การกำจัดแมลงศัตรูในฝูงโคเนื้อ ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.07 การให้อาหารโคขุน ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.03 การเลือกซื้อโคขุนเพื่อส่งตลาด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.01 การป้องกันโรคและการให้วัคซีนในโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.99 การปฏิบัติดูแลโคหลังคลอด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.96 การทำอาหารหมักสำหรับโคในฤดูแล้ง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.96 การเลี้ยงโคเนื้อแบบพื้นเมือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.96 หลักสุขาภิบาลสัตว์ในฟาร์มเลี้ยงโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.93 การฆ่าเชื้อและการบรรจุหมलग ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.92 โรงเรือนที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคเนื้อ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.91 การให้แร่ธาตุอาหารเสริมในโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.91 การทดสอบการผสมติดในโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.89 การรีดนมโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.89 การผสมเทียมโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.88 การคัดเลือกพันธุ์โค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.87 หลัก และวิธีการรักษาโรคโคเบื้องต้น ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.87 การจัดการฝูงโคเนื้อ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.87 การปรับปรุงฟางให้เหมาะสำหรับใช้ในการเลี้ยงโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.85 การให้อาหารโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.85 การปลูกหญ้า และการจัดการสวนหญ้าสำหรับเลี้ยงโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.82 การให้อาหารโคเนื้อ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.80 และการเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.72

2.10 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องสุกร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมมาก คือ เรื่องเกี่ยวกับการตลาดและวัฏจักรของราคาสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.65 การเลือกสถานที่เลี้ยงสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.54 หลักและวิธีการให้อาหารและน้ำในฟาร์มสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 คุณภาพซากสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 การผลิตสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.49 การปฏิบัติต่อลูกสุกรหลังคลอด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.47 หลักและวิธีการรักษาโรคสุกรเบื้องต้น ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.46 การดูแลรักษาแม่สุกรหลังคลอด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.43 การให้วัคซีนและธาตุเหล็กในสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.42 และการผลิตสุกรพันธุ์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับหลักสุขาภิบาลในฟาร์มสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.35

2.11 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องไก่ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมเรียงตามลำดับ ค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ระดับความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือ เรื่องเกี่ยวกับตลาดไก่แต่ละประเภท ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.20 การเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.13 การให้อาหารไก่ลูกผสมสายเลือด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.10 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้โตเร็ว ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.07 การให้อาหารในไก่ไข่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.98 การตัดปากไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.97 การกกไก่กระทง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.96 การจับไก่กระทง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.96 การทำกรงเลี้ยงไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.96 การให้วัคซีนไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.95 หลักและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.95 การใช้แสงไฟเพื่อบังคับไก่ไข่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.93 การนำไก่ไข่ขึ้นกรง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.93 หลักสุขาภิบาลในฟาร์มไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.92 การให้ดอกดาวเรืองช่วยปรับสีไข่ไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.90 การให้อาหารไก่กระทง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.89 และการเลี้ยงไก่ไข่ก่อนขึ้นกรง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.88

2.12 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ ที่เกษตรกรมีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรม คือ การแกะสลักไม้

ผลจากค่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร (ตาราง 7)

พบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมด้านพืชมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่องเกี่ยวกับลำไย ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.31 รองลงมาเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เรื่องเกี่ยวกับมะม่วง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.21 ถั่วลิสง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.77 ข้าวโพดฝักอ่อน ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 พริก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.49 ถั่วเหลือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.39 ยาสับ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.33 ดาวเรือง ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.28 ความต้องการฝึกอบรมด้านสัตว์พบว่าเกษตรกรมีความต้องการมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ เรื่องเกี่ยวกับโค ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.91 รองลงมาเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ เรื่องเกี่ยวกับสุกร ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.48 และไก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.98 ตามลำดับ และมีเกษตรกรต้องการฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ คือการแกะสลักไม้จำนวน 5 คน

ข้อวิจารณ์

ด้านพืช

พืชที่เกษตรกรมีประเด็นหรือเรื่องที่ต้องการฝึกอบรมระดับปานกลาง

ก. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องลำไย พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการฝึกอบรมในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.31) แต่ประเด็นเรื่องการให้ปุ๋ยกระตุ้นเพื่อให้ลำไยออกดอก การเตรียมดินและการปลกลำไย เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการปลกลำไยกันมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญธรรมบุญยืน (2534 : 31) ที่ระบุว่าเกษตรกรในโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้นมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับลำไยอยู่ในระดับมาก และลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดลำพูน ก่อให้เกิดรายได้ปีละหลายล้านบาท เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจึงมีความต้องการที่ทราบถึงการทำให้ลำไยติดดอกออกผลทุกปี โดยเฉพาะประเด็นในเรื่องของ

การให้ปุ๋ยเพื่อกระตุ้นให้ลำไยออกดอก นอกจากนั้นงานวิจัยยังมีความต้องการฝึกอบรม เรื่องลำไย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 8) ซึ่งระบุว่า เกษตรกรต้องการความรู้ผ่านหอกระจายข่าวในเรื่องลำไยมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้เพาะปลูกลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก จึงมีความต้องการข้อมูล ข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการปลูกลำไย ทั้งนี้เพื่อนำเอาวิทยาการดังกล่าวมาปรับปรุงในกระบวนการผลิตลำไยของเกษตรกรเอง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือเพื่อให้ได้ทั้งผลผลิตสูงและมีคุณภาพดี โดยมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ

ข. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องมะม่วง พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.21) แต่ประเด็นเรื่องการปฏิบัติแลกรักษามะม่วงเพื่อให้ติดดอกออกผลทุกปี เกษตรกรมีความต้องการมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรผู้ปลูกมีความต้องการให้มะม่วงของตนติดผลทุกปีเพื่อก่อให้เกิดรายได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลวิจัยเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรวมหลักสูตรระยะสั้นของ บุญธรรม บุญยืน (2534 : 31) ซึ่งระบุว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องมะม่วงอยู่ในระดับมากเช่นกัน (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.67)

ค. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องถั่วลิสง ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการฝึกอบรมในระดับปานกลาง ขัดแย้งกับงานวิจัยของ บุญธรรม บุญยืน (2534 : 42) ที่ระบุว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรปลูกถั่วลิสงหลังการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว เพื่อเป็นพืชเสริมรายได้จึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการข้อมูลด้านการตลาด ถั่วลิสงมากที่สุด อีกทั้งถั่วลิสงมีอายุสั้น การเก็บเกี่ยวทำได้เร็วทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับการฝึกอบรมโดยวิทยาลัยเกษตรกรรมลำพูน ตามงานวิจัยของ (บุญธรรม บุญยืน, 2534 : 42)

ง. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องข้าวโพดฝักอ่อน ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการฝึกอบรมในระดับกลาง ขัดแย้งกับงานวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 51) ซึ่งระบุว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมน้อย ในสภาวะปัจจุบันการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเป็นการปลูกพืชแบบครบวงจร บริษัทฯ ที่รับซื้อได้ส่งนักวิชาการออกตรวจไร่ข้าวโพดฝักอ่อน และ

ให้คำแนะนำทางด้านการเกษตรกรรมและการตลาดอย่างสม่ำเสมอ จากปริมาณความต้องการบริโภคของตลาดที่เพิ่มขึ้นทุกปี จึงเชื่อว่าระดับความต้องการฝักรอบรมเรื่องข้าวโพดฝักอ่อนต้องเปลี่ยนแปลงไป เพราะนอกเหนือจากผลผลิตฝักข้าวโพดอ่อนแล้ว เกษตรกรยังสามารถมีรายได้จากการขายต้นข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อเป็นอาหารหยาบสำหรับฟาร์มโคนมอีกด้วย

พื้นที่เกษตรกรรมประเด็นหรือเรื่องที่ต้องการฝักรอบรมระดับน้อย

ก. ความต้องการฝักรอบรมเรื่องพริก เกษตรกรต้องการฝักรอบรมในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 51) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรปลูกน้อยคน จึงทำให้ค่าทางสถิติน้อยลง แต่ความจริงการปลูกพริกมีปัญหามาก ยังต้องการความรู้จากการฝักรอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพการปลูกพริก

ข. ความต้องการฝักรอบรมเรื่องถั่วเหลือง เกษตรกรมีระดับความต้องการฝักรอบรมน้อย ขัดแย้งกับงานวิจัยของ บุญธรรม บุญยสิน (2534 : 41) ที่เกษตรกรมีความต้องการปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรปลูกถั่วเหลืองปลูกกันเป็นกลุ่ม วิทยาลัยเกษตรกรรมลำพูนเพิ่มพื้นที่จัดฝักรอบรมหลักสูตรระยะสั้น คงจะเข้าไปดำเนินการฝักรอบรมแล้ว จึงแก้ปัญหาไปได้ระดับหนึ่ง

ค. ความต้องการฝักรอบรมเรื่องยาสูบ เกษตรกรมีระดับความต้องการฝักรอบรมน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 51) ทั้งนี้ยาสูบเป็นพืชที่ต้องขออนุญาตปลูก และต้องรับโควตาจากสถาบันนโยบายสูบ และสถาบันนโยบายสูบแต่ละทกมนักวิชาการตรวจไร่คอยให้คำแนะนำ

ง. ความต้องการฝักรอบรมเรื่องดาวเรือง ดาวเรืองเป็นพืชที่เกษตรกรมีระดับความต้องการฝักรอบรมน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 51) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดาวเรืองเป็นพืชที่ บริษัท ไซอะก้า จำกัด ส่งเสริมปลูกเป็นกลุ่ม ก่อนทำการปลูกบริษัทได้ให้ความรู้แก่เกษตรกร และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรตลอดช่วงฤดูปลูก จึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการฝักรอบรมน้อย

ด้านสัตว์

ก. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องโค พบว่าเกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมากทุกเรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรอำเภอแม่ทา เลี้ยงโคชน โคนม เป็นจำนวนมาก ในเรื่องนี้ งามพิศ ธรรมทัศน์ (2532 : 19) ได้รายงานว่าการที่เกษตรกรเลี้ยงโคนมมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลได้ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ 5 ทำให้การเลี้ยงโคนมเจริญก้าวหน้า และได้รับความสนใจจากเกษตรกรเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ในท้องที่เขตอำเภอแม่ทายังมีการเลี้ยงโคชนกันเป็นจำนวนมาก นับได้ว่าเป็นแหล่งโคชนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของภาคเหนือ การที่เกษตรกรระบบความต้องการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับโคจึงเป็นความต้องการความรู้จากการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับอาชีพของเกษตรกร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2534 : 57) ที่ระบุว่าเกษตรกรถึงร้อยละ 62.8 ต้องการได้รับความรู้เรื่องเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเลี้ยงโค

ข. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงสุกร พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในระดับมากเกือบทุกประเด็น (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.48) เหตุผลอาจเป็นเพราะเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม เลี้ยงภายในบริเวณบ้านควบคู่ไปกับการปลูกพืช ประกอบกับพบความชำนาญหรือมีความรู้ในด้านการเลี้ยงสุกรในท้องที่ไม่ค่อยจะมี รวมทั้งค่อนข้างลำบากในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จึงส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการฝึกอบรมในเรื่องสุกรอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2534 : 57) ที่ระบุว่าเกษตรกรมีความต้องการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเลี้ยงสุกร เพื่อนำไปปรับปรุงและเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงสุกรต่อไป

ค. ความต้องการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลระบุว่ามีความต้องการฝึกอบรมปานกลาง มีความขัดแย้งในระดับความต้องการฝึกอบรมกับงานวิจัยของ เลอสิทธิ์ สายแก้วมา (2536 : 51) ที่ระบุว่าเกษตรกรต้องการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงไก่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อก่อนบริษัทไม่สามารถควบคุมการเลี้ยงไก่ได้มากนัก ปัจจุบันกระบวนการเลี้ยงไก่ทุกประเภทขึ้นอยู่กับบริษัทที่ทำงานเกี่ยวกับด้านนี้ บริษัทจึงเป็นผู้จัดการให้ความรู้แก่เกษตรกรแทนภาครัฐ เกษตรกรจึงต้องการลดลง

ความต้องการฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ เกษตรกรระบุว่ามีความต้องการฝึกอบรมเรื่องการแกะสลักไม้ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรในหมู่บ้านดังกล่าวไปรับจ้างแกะสลักไม้ ที่โรงงานในอำเภอ เกษตรกรจึงมีความต้องการความรู้ที่มีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพของตน

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมในแต่ละพืช และสัตว์

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความต้องการ
ลำไย				
1.	การให้ปุ๋ยกระตุ้นเพื่อให้ลำไยออกดอก	3.45	1.20	มาก
2.	การเตรียมดินและการปลูกลำไย	3.41	1.21	มาก
3.	การขยายพันธุ์ลำไยเพื่อการค้า	3.40	1.21	ปานกลาง
4.	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงผลแก่	3.39	1.24	ปานกลาง
5.	การเลือกสถานที่ปลูกลำไย	3.37	1.15	ปานกลาง
6.	ระบบการให้น้ำในสวนลำไยที่เหมาะสม	3.37	1.22	ปานกลาง
7.	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยหลังการเก็บเกี่ยว	3.37	1.27	ปานกลาง
8.	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงออกดอก และผสมเกสร	3.34	1.23	ปานกลาง
9.	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงผลอ่อน	3.33	1.24	ปานกลาง
10.	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในลำไย	3.33	1.28	ปานกลาง
11.	การวางผังสวนลำไย	3.28	1.20	ปานกลาง
12.	การเก็บเกี่ยวลำไย	3.28	1.28	ปานกลาง
13.	การบรรจุหีบห่อผลลำไย	3.27	1.16	ปานกลาง
14.	หลักและวิธีการตัดแต่งกิ่งลำไย	3.26	1.15	ปานกลาง
15.	การรมควันในสวนลำไย	3.24	1.24	ปานกลาง
16.	การทำน้ำลำไย	3.21	1.19	ปานกลาง
17.	การอบลำไย	3.20	1.21	ปานกลาง
18.	การตลาดลำไยทั้งในและต่างประเทศ	3.19	1.30	ปานกลาง
19.	สภาวะการตลาดลำไยในและต่างประเทศ	3.18	1.23	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย	3.31	1.07	

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
มะม่วง				
1	การปฏิบัติดูแลรักษามะม่วงเพื่อให้ มะม่วงออกดอกติดผลทุกปี	3.50	1.07	มาก
2	หลักและวิธีการปลูkmะม่วง	3.39	1.16	ปานกลาง
3	การเลือกสถานที่ที่ทำสวนมะม่วง	3.37	1.07	ปานกลาง
4	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในมะม่วง	3.33	1.19	ปานกลาง
5	เทคนิคการหาตลาดมะม่วง	3.32	1.28	ปานกลาง
6	การใช้แมลงช่วยผสมเกสรมะม่วง	3.28	1.19	ปานกลาง
7	การดูแลรักษาดอกมะม่วง	3.27	1.14	ปานกลาง
8	การดูแลรักษาดอกมะม่วงในช่วงผลอ่อน	3.27	1.10	ปานกลาง
9	การเก็บเกี่ยวมะม่วง	3.25	1.13	ปานกลาง
10	การผลิตมะม่วงนอกฤดู	3.25	1.25	ปานกลาง
11	การผลิตมะม่วงเพื่อการค้า	3.24	1.22	ปานกลาง
12	การทำมะม่วงดอง	3.20	1.21	ปานกลาง
13	ระบบการให้น้ำในสวนมะม่วง	3.18	1.19	ปานกลาง
14	การบรรจุหีบห่อผลมะม่วง	3.16	1.17	ปานกลาง
15	การขยายพันธุ์มะม่วงแบบใช้เพศ	3.16	1.19	ปานกลาง
16	การผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออก	3.15	1.25	ปานกลาง
17	สภาวะการผลิตมะม่วงของประเทศไทย	3.15	1.24	ปานกลาง
18	การบ่มมะม่วงเพื่อให้ได้คุณภาพ	3.13	1.21	ปานกลาง
19	การทำมะม่วงกวน	3.12	1.23	ปานกลาง
20	การวางผังสวนมะม่วง	3.11	1.10	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
21	การปรับปรุงสวนมะม่วง	3.11	1.13	ปานกลาง
22	การขยายพื้นที่มะม่วงแบบไม่ใช้เพศ	3.11	1.20	ปานกลาง
23	ฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับมะม่วง	3.11	1.23	ปานกลาง
24	การทำมะม่วงแช่อิ่ม	3.11	1.23	ปานกลาง
25	การทำมะม่วงแช่น้ำผึ้ง	3.11	1.21	ปานกลาง
26	การห่อผลมะม่วง	3.09	1.19	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย	3.21	.99	
ถั่วลิสง				
1.	การตลาดถั่วลิสง	2.93	1.37	ปานกลาง
2.	การเลือกสถานที่ปลูกถั่วลิสง	2.90	1.27	ปานกลาง
3.	การกำจัดเชื้อดินก่อนปลูกถั่วลิสง	2.80	1.18	ปานกลาง
4.	การเพิ่มธาตุอาหารลงดินเพื่อแก้ปัญหา ถั่วลิสงไม่ติดฝัก	2.80	1.26	ปานกลาง
5.	การสีฝัถั่วลิสงใหม่คุณภาพ	2.80	1.19	ปานกลาง
6.	การเตรียมดินและการปลูกถั่วลิสง	2.76	1.25	ปานกลาง
7.	การพ่นโคนถั่วลิสง	2.75	1.23	ปานกลาง
8.	การคลกโรโซเนียมในถั่วลิสง	2.72	1.22	ปานกลาง
9.	การเก็บเกี่ยวถั่วลิสง	2.72	1.26	ปานกลาง
10.	การทำถั่วลิสงทอด	2.71	1.18	ปานกลาง
11.	การทำถั่วลิสงอบเนย	2.70	1.25	ปานกลาง
12.	การทำถั่วลิสงอบ	2.63	1.14	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย	2.77	1.11	

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
ข้าวโพดฝักอ่อน				
1. การตลาดของข้าวโพดฝักอ่อน		2.77	1.25	ปานกลาง
2. ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในข้าวโพด		2.76	1.15	ปานกลาง
3. การเตรียมดินและการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน		2.61	1.05	ปานกลาง
4. การเลือกสถานที่ปลูกข้าวโพด		2.60	1.08	น้อย
5. การคัดเกรดข้าวโพดฝักอ่อน		2.57	1.02	น้อย
6. การถอดยอดข้าวโพดฝักอ่อน		2.52	.99	น้อย
7. การเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน		2.42	.91	น้อย
ค่าเฉลี่ย		2.61	.94	
พริก				
1. การตลาดพริก		2.63	1.18	ปานกลาง
2. ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดโรคในพริก		2.56	1.08	น้อย
3. การทำพริกตากแห้ง		2.54	1.08	น้อย
4. การเก็บเกี่ยวพริก		2.50	.98	น้อย
5. การเลือกและการปรับปรุงสถานที่สำหรับ ปลูกพริก		2.46	1.02	น้อย
6. การขยายพันธุ์พริกและการย้ายกล้า		2.43	.99	น้อย
7. การเตรียมดินและวิธีการปลูกพริก		2.43	.95	น้อย
8. หลักและวิธีการให้ปุ๋ยในส่วนพริก		2.41	1.01	น้อย
ค่าเฉลี่ย		2.49	.93	

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
ถั่วเหลือง				
1. การตลาดถั่วเหลือง		2.61	1.23	ปานกลาง
2. การเลือกสถานที่ปลูกถั่วเหลือง		2.41	1.01	น้อย
3. ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดโรคใน ถั่วเหลือง		2.41	1.01	น้อย
4. การทำนถั่วเหลือง		2.38	.99	น้อย
5. การปลูกถั่วเหลืองฝักสด		2.31	.97	น้อย
6. การสีผัดถั่วเหลืองให้ได้คุณภาพดี		2.31	1.00	น้อย
7. การเก็บเกี่ยวถั่วเหลือง		2.29	.99	น้อย
ค่าเฉลี่ย		2.39	.90	
ยาสูบ				
1. หลักและวิธีการให้ปุ๋ยในยาสูบ		2.44	1.24	น้อย
2. การเพาะพันธุ์ยาสูบ		2.41	1.23	น้อย
3. การตลาดยาสูบในและต่างประเทศ		2.35	1.24	น้อย
4. การคัดเกรดยาสูบ		2.32	1.23	น้อย
5. ระบบโคเวต้าที่ใช้ในยาสูบ		2.32	1.34	น้อย
6. การผลิตยาสูบเพื่อให้ได้คุณภาพ		2.31	1.21	น้อย
7. การคัดใบยาสูบเพื่อส่งตลาด		2.30	1.20	น้อย
8. การเก็บใบยาสูบ		2.29	1.20	น้อย
9. หลักและวิธีการรมใบยาสูบให้ได้คุณภาพดี		2.25	1.21	น้อย
ค่าเฉลี่ย		2.33	1.14	

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
ดาวเรือง				
1.	การตลาดดอกดาวเรือง	2.39	1.26	น้อย
2.	การเลือกสถานที่ปลูกดาวเรืองเพื่อการ อุตสาหกรรม	2.34	1.11	น้อย
3.	การเก็บเกี่ยวดอกดาวเรืองเพื่อการส่ง โรงงาน	2.21	1.07	น้อย
4.	การเตรียมดินและการปลูกดาวเรือง เพื่อส่งโรงงาน	2.19	1.10	น้อย
	ค่าเฉลี่ย	2.28	1.05	
โค				
1.	ระบบการซื้อขายโคเนื้อและโคขุนในตลาด ท้องถิ่น	4.08	1.18	มาก
2.	การกำจัดแมลงศัตรูในฝูงโคเนื้อ	4.07	1.12	มาก
3.	การให้อาหารโคขุน	4.03	1.14	มาก
4.	การเลือกซื้อโคเนื้อขนส่งตลาด	4.01	1.10	มาก
5.	การป้องกันโรคและการให้วัคซีนในโค	3.99	1.12	มาก
6.	การปฏิบัติดูแลโคหลังคลอด	3.96	1.17	มาก
7.	การทำอาหารหมักสำหรับโคในฤดูแล้ง	3.96	1.18	มาก
8.	การเลี้ยงโคเนื้อแบบพันธเมือง	3.96	1.12	มาก
9.	หลักสุขภาพสัตว์ในฟาร์มเลี้ยงโค	3.93	1.08	มาก
10.	การพาเชื้อและบรรจุนมลงถุง	3.92	1.13	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
11. การให้แร่ธาตุอาหารเสริมในโค		3.91	1.13	มาก
12. โรงเรือนที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนม		3.91	1.15	มาก
13. การทดสอบการผสมติดในโค		3.89	1.15	มาก
14. การรีดนมโค		3.89	1.15	มาก
15. การผสมเทียมโค		3.88	1.12	มาก
16. การคัดเลือกพันธุ์โค		3.87	1.11	มาก
17. หลักและวิธีการรักษาโรคโคเบื้องต้น		3.87	1.16	มาก
18. การจัดการฝูงโคเนื้อ		3.87	1.20	มาก
19. การให้อาหารโคเนื้อ		3.85	1.12	มาก
20. การปรับปรุงฝูงให้มีความเหมาะสม ในการเลี้ยงโค		3.85	1.16	มาก
21. การปลูกหญ้าและการจัดการสวนหญ้า สำหรับเลี้ยงโค		3.82	1.15	มาก
22. การให้อาหารโคนม		3.80	1.19	มาก
23. การเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงโค		3.72	1.17	มาก
ค่าเฉลี่ย		3.91	1.01	
สุกร				
1. การตลาดและวิธีการของราคาสุกร		3.65	1.19	มาก
2. การเลือกสถานที่เลี้ยงสุกร		3.54	1.07	มาก
3. หลักและวิธีการให้อาหารและน้ำ ในฟาร์มสุกร		3.51	1.10	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
4. คุณภาพซากสุกร		3.50	1.15	มาก
5. การผลิตสุกรขุน		3.49	1.10	มาก
6. การปฏิบัติต่อลูกสุกรหลังคลอด		3.47	1.10	มาก
7. หลักและวิธีการรักษาโรคสุกรป้องกัน		3.46	1.08	มาก
8. การดูแลรักษาแม่สุกรหลังคลอด		3.43	1.15	มาก
9. การให้วัคซีนและธาตุเหล็กในสุกร		3.42	1.12	มาก
10. การผลิตสุกรพันธุ์		3.41	1.12	มาก
11. หลักสุขาภิบาลในฟาร์มสุกร		3.35	1.02	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย		3.48	.99	
ไก่				
1. การตลาดไก่แต่ละประเภท		3.20	1.30	ปานกลาง
2. การเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงไก่		3.13	1.19	ปานกลาง
3. การให้อาหารไก่ลูกผสมสามสายเลือด		3.10	1.29	ปานกลาง
4. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้โตเร็ว		3.07	1.19	ปานกลาง
5. การให้อาหารในไก่ไข่		2.98	1.19	ปานกลาง
6. การตัดปากไก่		2.97	1.12	ปานกลาง
7. การทำทรงเลี้ยงไก่ไข่		2.96	1.16	ปานกลาง
8. การกกไก่กระທ		2.96	1.15	ปานกลาง
9. การจับไก่กระທ		2.96	1.18	ปานกลาง
10. การใช้วัคซีนไก่		2.95	1.16	ปานกลาง
11. หลักและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง		2.95	1.21	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ชนิดพืชและสัตว์	เรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับความ ต้องการ
12.	การใช้แสงไฟเพื่อบังคับโกโก้	3.93	1.22	ปานกลาง
13.	การนำโกโก้ขึ้นกรง	2.93	1.23	ปานกลาง
14.	หลักสุขาภิบาลในฟาร์มโกโก้	2.92	1.16	ปานกลาง
15.	การให้ดอกดาวเรืองช่วยปรับสีของโกโก้	2.90	1.16	ปานกลาง
16.	การให้อาหารโกโก้กระทัง	2.89	1.15	ปานกลาง
17.	การเลี้ยงโกโก้ก่อนขึ้นกรง	2.88	1.17	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย	2.98	1.06	

หมายเหตุ มีเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คนระบุว่าต้องการฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ คือเรื่อง
การแกะสลักไม้

ตาราง 7 ความต้องการจัดฝึกอบรมของเกษตรกรเกี่ยวกับเรื่องพืชและสัตว์ เรียงตามลำดับ
ค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ชนิดพืช/สัตว์	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความต้องการ ฝึกอบรม
ชนิดสัตว์			
1. โค	3.91	1.01	มาก
2. สุนัข	3.48	.99	มาก
3. ไก่	2.98	1.06	ปานกลาง
ชนิดพืช			
1. ลำไย	3.31	1.07	ปานกลาง
2. มะม่วง	3.21	.99	ปานกลาง
3. ถั่วลิสง	2.77	1.10	ปานกลาง
4. ข้าวโพดฝักอ่อน	2.61	.94	ปานกลาง
5. พริก	2.49	.93	น้อย
6. ถั่วเหลือง	2.39	.90	น้อย
7. ยาสับ	2.33	1.14	น้อย
8. ดาวเรือง	2.28	1.05	น้อย

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

(CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

การวิจัยเพื่อการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมและระดับความต้องการ
การฝึกอบรมทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
นั้น ได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2535 ทั้งสิ้น 123 คน ซึ่งสามารถ
สรุปผล ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิต ของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศ
ชาย มีอายุเฉลี่ย 45.92 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.87 คน ส่วนมากจบการศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เคยเข้ารับการฝึกอบรม 71 คน ไม่เคยเข้ารับการอบรม 52 คน
เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมเดินทางมาอบรมด้วยรถยนต์โดยสารประจำทาง

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิต
ของเกษตรกรในอนาคต เกษตรกรส่วนมากระบุว่าสะดวกที่จะให้ฝึกอบรมในหมู่บ้าน ช่วงระยะ
เวลาที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรมอยู่ในช่วงเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม ในการฝึกอบรม
ครั้งหนึ่งเกษตรกรมีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 2.74 วัน โดยจัดฝึกอบรม
เต็มวัน เวลาที่เหมาะสมในการเริ่มต้น 09.00 น. และเหมาะสมแก่การเลิก 16.00 น.
เกษตรกรส่วนมากมีความเห็นให้จัดฝึกอบรมจัดหาอาหารให้ รูปแบบการให้ความรู้เกษตรกร
ชอบคือทัศนศึกษางาน การถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรชอบคือบรรยายแล้วศึกษาดูงาน วิทยากร
ที่เกษตรกรระบุคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร เครื่องมือสื่อทัศนูปกรณ์ที่เกษตรกรระบุ คือ
โทรทัศน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เป็นหนังสือคู่มือ ในการ
ฝึกอบรมครั้งหนึ่งควรมีขนาดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมประมาณ 21 - 30 คน

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร

2.1 ความต้องการฝึกอบรมด้านพืช รายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องลำไย เกษตรกรต้องการฝึกอบรมมาก คือ เรื่องการใช้ปุ๋ยกระตุ้นเพื่อให้ลำไยออกดอก การเตรียมดินและการปลูกลำไย รองลงมา เรื่องตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ซึ่งมีระดับความต้องการปานกลาง คือการขยายพันธุ์ลำไยเพื่อการค้า การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงผลแก่ การเลือกสถานที่ปลูกลำไย ระบบการให้น้ำในส่วนลำไยที่เหมาะสม การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงผลแก่ การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงออกดอกและผสมเกสร การปฏิบัติดูแลรักษาช่วงผลอ่อน ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในลำไย การวางผังสวนลำไย การเก็บเกี่ยวลำไย การบรรจุหีบห่อผลลำไยหลักและวิถีการตัดแต่งกิ่งลำไย การรวมคว้นในส่วนลำไย การทำน้ำลำไย การอบลำไย การตลาดลำไย ทั้งในและต่างประเทศ สภาวะการตลาดลำไยในและต่างประเทศ

2.1.2 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องมะม่วง เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมาก คือเรื่องการปฏิบัติดูแลรักษามะม่วง เพื่อให้มะม่วงออกดอกติดผลทุกปี รองลงมา เรื่องตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ซึ่งมีระดับความต้องการปานกลาง คือหลักและวิถีการปลูกรมะม่วง การเลือกสถานที่ทำสวนมะม่วง ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในส่วนมะม่วง เทคนิคการทำตลาดมะม่วง การใช้แมลงช่วยผสมเกสรมะม่วง การดูแลรักษาดอกมะม่วง การดูแลรักษามะม่วงในช่วงผลอ่อน การเก็บเกี่ยวมะม่วง การผลิตมะม่วงนอกฤดู การผลิตพันธุ์มะม่วงเพื่อการค้า การทำมะม่วงดอง ระบบการให้น้ำในส่วนมะม่วง การห่อผลมะม่วง การบรรจุหีบห่อผลมะม่วง การขยายพันธุ์มะม่วงแบบไมใช้เพศ การผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออก สภาวะการผลิตมะม่วงของประเทศไทย การผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออก การบ่มมะม่วงเพื่อให้ได้คุณภาพ การทำมะม่วงกวน การวางผังสวนมะม่วง การปรับปรุงสวนมะม่วงเก่า การขยายพันธุ์มะม่วงแบบไมใช้เพศ การทำมะม่วงแช่อิ่ม การทำมะม่วงแช่น้ำผึ้ง คือการห่อผลมะม่วง

2.1.3 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องถั่วลิสง เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมปานกลาง เรื่องตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือการตลาดส่งเสริมการเลือกสถานที่ปลูกถั่วลิสง การกำจัดสัตรูดินก่อนการปลูกถั่วลิสง การเพิ่มธาตุอาหารลงดิน เพื่อ

แก้ปัญหาถั่วลิสงไม่ติดฝัก การสีฝัดถั่วลิสงใหม่คุณภาพ การเตรียมดินและการปลูกถั่วลิสง การพ่นโคนถั่วลิสง การคลุกโรโซเปียมในถั่วลิสง การเก็บเกี่ยวถั่วลิสง การทำถั่วลิสงทอด การทำถั่วลิสงอบเนย และการทำถั่วลิสงอบ

2.1.4 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องข้าวโพดฝักอ่อน เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับปานกลางคือการตลาดข้าวโพดฝักอ่อน ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในข้าวโพด การเตรียมดินและการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน เรื่องที่มีระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย คือการเลือกสถานที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน การคัดเกรดข้าวโพดฝักอ่อน การถอดยอดข้าวโพดฝักอ่อน และการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน

2.1.5 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องพริก เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับความต้องการปานกลางคือการตลาดพริก ระดับความต้องการน้อย คือศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในพริก การทำพริกตากแห้ง การเก็บเกี่ยวผลพริก การเลือกและปรับปรุงสถานที่ปลูกพริก การขยายพันธุ์พริกและการย้ายกล้า การเตรียมดินและวิธีการปลูกพริก หลักและวิธีการใช้ปุ๋ยในส่วนพริก

2.1.6 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องถั่วเหลือง เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมเรื่องตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับปานกลางคือการตลาดถั่วเหลือง ระดับความต้องการน้อยคือการเลือกสถานที่ปลูกถั่วเหลือง ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในถั่วเหลือง การทำถั่วเหลือง การปลูกถั่วเหลืองฝักสด การสีฝัดถั่วเหลืองใหม่คุณภาพดี และน้อยที่สุด คือการเก็บเกี่ยวถั่วเหลือง

2.1.7 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องยาสูบ เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมระดับน้อย เรื่องตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ หลักและวิธีการใช้ปุ๋ยในยาสูบ การเพาะพันธุ์ยาสูบ การตลาดยาสูบในและต่างประเทศ การคัดเกรดยาสูบ ระบบโคเวต้าที่ใช้ในยาสูบ การผลิตยาสูบเพื่อให้ได้คุณภาพ การตัดใบยาสูบเพื่อส่งตลาดและน้อยที่สุด คือ ยาสูบ หลักและวิธีการบ่มใบยาสูบให้ได้คุณภาพดี

2.1.8 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องดาวเรือง เกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมน้อย เรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การตลาดดาวเรือง การเลือกสถานที่ปลูกดาวเรืองเพื่อการอุตสาหกรรม การเก็บเกี่ยวดอกดาวเรืองเพื่อส่งโรงงาน การเตรียมดิน และการปลูกดาวเรืองเพื่อส่งโรงงาน

2.2 ความต้องการฝึกอบรมด้านสัตว์ รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องโค เกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมมาก คือระบบการซื้อขายโคเนื้อและโคขุนในตลาดท้องถิ่น รองลงมาเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การกำจัดแมลงศัตรูในฝูงโคเนื้อ การให้อาหารโคขุน การเลือกซื้อโคเนื้อเพื่อขนส่งตลาด การป้องกันโรคและการให้วัคซีนโค การปฏิบัติดูแลโคหลังคลอด การทำอาหารหมักสำหรับโคในฤดูแล้ง การเลี้ยงโคเนื้อแบบพันธะเมือง หลักสรีรวิทยาสัตว์ในฟาร์มเลี้ยงโค การฆ่าเชื้อและบรรจุนมลงถัง การให้แร่ธาตุอาหารเสริมในโค โรงเรือนที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนม การทดสอบการผสมติดในโค การรีดนม การผสมเทียมโค การคัดเลือกพันธุ์โค หลักและวิธีการรักษาโรคโคเบื้องต้น การจัดการฝูงโคเนื้อ การให้อาหารโคเนื้อ การปรับปรุงฟาร์มให้เหมาะสมในการเลี้ยงโค การปลูกหญ้าและการจัดการสวนหญ้าสำหรับเลี้ยงโค และการให้อาหารโคนม

2.2.2 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องสุกร เกษตรกรมีระดับความต้องการฝึกอบรมมาก คือการตลาดและวัฏจักรของสุกร รองลงมาเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเลือกสถานที่เลี้ยงสุกร หลักและวิธีการให้อาหารและน้ำในฟาร์มสุกร คณภาพซากสุกร การผลิตสุกรขุน การปฏิบัติต่อลูกสุกรหลังคลอด หลักและวิธีการรักษาโรคสุกรเบื้องต้น การดูแลรักษาแม่สุกรหลังคลอด การให้วัคซีนและธาตุหลักในสุกร การผลิตสุกรพันธุ์ และมีความต้องการฝึกอบรมปานกลาง คือหลักสรีรวิทยาสัตว์ในฟาร์มสุกร

2.2.3 ความต้องการฝึกอบรมเรื่องไก่ เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ตลาดไก่แต่ละประเภท การเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงไก่ การให้อาหารไก่ลูกผสมสามสายเลือด การเลี้ยงไก่พันธุ์เมืองให้โตเร็ว การให้อาหารในไก่ไข่ การตัดปากไก่ การทำกรงเลี้ยงไก่ การกกไก่กระทอง

การจับไก่กระทง การให้วัดขึ้น หลักและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การใช้แสงไฟเพื่อบังคับไก่ไข่ การนำไก่ไข่ขึ้นกรง หลักการสุขภาพในฟาร์มไก่ การให้ดอกดาวเรืองช่วยปรับสีของไข่ไก่ การให้อาหารไก่กระทง และการเลี้ยงไก่ไข่ก่อนขึ้นกรง

2.3 เรื่องอื่น ๆ เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในเรื่องอื่น ๆ คือ เรื่องการแกะสลักไม้

สรุปความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร

1. ความต้องการฝึกอบรมด้านพืช เกษตรกรต้องการฝึกอบรมมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ เรื่องลำไย รองลงมาเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เรื่องมะม่วง เรื่อง ถั่วลิสง ข้าวโพดฝักอ่อน พริก ถั่วเหลือง ยาสูบ และน้อยที่สุด คือ ดาวเรือง (รายละเอียดตาราง 7)

2. ความต้องการฝึกอบรมด้านสัตว์ เกษตรกรต้องการฝึกอบรมมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ เรื่องโค รองลงมาเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เรื่องสุกร และไก่ (รายละเอียดตาราง 7)

3. เรื่องอื่น ๆ เกษตรกรต้องการฝึกอบรมเรื่องการแกะสลักไม้

ข้อเสนอแนะ

(Recommendations)

เพื่อให้ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มีโอกาสนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดฝึกอบรม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม อันเป็นประโยชน์แก่บุคคลเป้าหมาย คือ เกษตรกรอย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นต่าง ๆ ไว้เพื่อพิจารณาดังนี้

1. สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน และสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา ที่มีหน้าที่จัดการฝึกอบรม ควรมีการจัดฝึกอบรมเรื่องที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยเน้น

หลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติจริง มีการทัศนศึกษาฐาน จากผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรที่เกษตรกร
ระบุว่ามีความต้องการในระดับมาก ได้แก่

1.1 หลักสูตรเกี่ยวกับเทคนิคการปลูกลำไย และการปฏิบัติดูแลเพื่อให้ลำไย
ออกดอกติดผลทุกปี ประกอบด้วยประเด็นเรื่องการให้ปุ๋ยกระตุ้นเพื่อให้ลำไยออกดอก การ
เตรียมดินและการปลูกลำไย

1.2. หลักสูตรเกี่ยวกับการดูแลมะม่วง ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปฏิบัติ
ดูแลรักษามะม่วง เพื่อให้ติดดอกออกผลทุกปี

1.3 หลักสูตรเกี่ยวกับการเลี้ยงโค ประกอบด้วยเรื่องระบบการซื้อขายโคเนื้อ
และโคขุนในตลาดท้องถิ่น การกำจัดแมลงศัตรูในฝูงโคเนื้อ การให้อาหารโคขุน การเลือก
ซื้อโคเนื้อเพื่อขุนส่งตลาด การป้องกันโรคและการให้วัคซีนโค การปฏิบัติดูแลโคหลังคลอด
การทำอาหารหมักสำหรับโคในฤดูแล้ง การเลี้ยงโคเนื้อแบบพันธะเมือง หลักสูตรวิชาการสัตว์ใน
ฟาร์มเลี้ยงโค การฆ่าเชื้อและบรรจุนมลงถุง การให้แร่ธาตุอาหารเสริมในโค โรงเรือนที่
เหมาะสมในการเลี้ยงโค การทดสอบการผสมติดในโค การรีดนม การผสมเทียมโค การ
คัดเลือกพันธุ์โค หลักและวิธีการรักษาโรคโคเบื้องต้น การจัดการฝูงโคเนื้อ

1.4 หลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงสุกร ประกอบด้วยเรื่องการตลาดและ
วัฏจักรของสุกร การเลือกสถานที่เลี้ยงสุกร หลักและวิธีการให้อาหารและน้ำในฟาร์มสุกร
คุณภาพซากสุกร การผลิตสุกรขุน การปฏิบัติต่อลูกสุกรหลังคลอด หลักและวิธีการรักษาโรค
สุกรเบื้องต้น การดูแลรักษาแม่สุกรหลังคลอด การให้วัคซีนและธาตุเหล็กในสุกร การผลิต
สุกรพันธุ์ หลักสูตรวิชาการในฟาร์มสุกร

สำหรับวิธีการจัดการฝึกอบรม สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตร
อำเภอแม่ทา ควรจัดฝึกอบรมตามที่เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ได้ระบุว่ามีความต้องการที่จะให้จัด
ฝึกอบรมดังนี้

ก. สถานที่ฝึกอบรม ควรเลือกสถานที่ฝึกอบรมที่อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม หาก
เป็นไปได้ควรจัดฝึกอบรมในหมู่บ้าน ถ้าให้เกษตรกรเดินทางไปเข้ารับการฝึกอบรมไกล ๆ
เกษตรกรอาจไปไม่สะดวกและไม่ทันเวลา การเคลื่อนย้ายผู้จัดการฝึกอบรมเข้าไปในหมู่บ้าน
ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมจะประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งได้สร้างความ
คุ้นเคยกับเกษตรกรในหมู่บ้านอีกด้วย

ท. ระยะที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรม ควรจะมีการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน มีนาคม ถึงพฤษภาคม เพราะเป็นช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะว่างงาน และเป็นฤดู หลังการเก็บเกี่ยว ควรมีการอบรมเต็มวัน เพราะเกษตรกรได้สละเวลาเข้าร่วมการ ฝึกอบรมแล้ว ระยะเวลาในการจัดอบรมครั้งหนึ่งไม่ควรเกิน 3 วัน เพราะถ้านานเกินไป จะมีผลต่อการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ควรเริ่มต้นเวลา 09.00 เลิกฝึกอบรมเวลา 16.00 น. และควรจัดหาอาหารกลางวันให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม จะทำให้การฝึกอบรมเป็นไปตามกำหนดการ หากให้เกษตรกรหารับประทานกันเอง อาจทำให้ เกษตรกรมาร่วมการฝึกอบรมล่าช้า

ค. รูปแบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้ ควรเป็นรูปแบบที่เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉพาะเรื่องการบรรยายความรู้ควบคู่กับการพาไปทัศนศึกษา ดูงาน ดูของจริงที่ประสบผลสำเร็จ จะช่วยทำให้เกษตรกรได้รับรู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ง. วิทยากร ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านนั้นจริง ๆ มาเป็น วิทยากร วิทยากรที่ควรเชิญมาคือเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ การให้เกษตรกร ซึ่งได้ผ่านการเรียนรู้มาโดยวิธีปฏิบัติ สามารถอธิบายให้เกษตรกรด้วยกันได้ จะทำให้เกษตรกร เข้าใจมากขึ้น หลังจากบรรยายแล้วควรนำเกษตรกรไปทัศนศึกษาตัวอย่างจริง เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรควรบรรยายสรุปเพื่อความเข้าใจของเกษตรกรอีกครั้งหนึ่ง

จ. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรเชิญชวนด้วยการส่งจดหมาย ติดต่อกับเกษตรกร ที่มีความสนใจให้ตอบยืนยันความต้องการฝึกอบรมและยืนยันการเข้ารับการฝึกอบรม โดยยึดหลัก ตามความสมัครใจ หรือประกาศตามลุ่มวลชนให้เกษตรกรทราบ เมื่อเกษตรกรสนใจจะมา ติดต่อเอง การฝึกอบรมครั้งหนึ่งควรมีเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมประมาณ 20 - 30 คน

ฉ. เอกสารประกอบการฝึกอบรม ผู้จัดการฝึกอบรมควรจัดทำคู่มือประกอบการ ฝึกอบรม เพราะจะทำให้เกษตรกรทบทวนบทเรียนได้ เอกสารควรพิมพ์ด้วยตัวอักษรที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่กะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย

ข. เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ในการฝึกอบรมทุกครั้งให้ใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยสร้างความเข้าใจ ทำให้เกษตรกรได้รับรู้ได้หลายทางก่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น เครื่องมือโสตที่เกษตรกรต้องการคือ โทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์ทำให้เกษตรกรได้ยินเสียงและเห็นภาพในขณะเดียวกัน การฝึกอบรมทุกครั้งควรใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยหลาย ๆ อย่าง เช่น สไลด์ เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมโดยให้ความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกร ควรศึกษาหาความรู้โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ การฝึกอบรม สัมมนาและฝึกปฏิบัติ เช่น เรื่องเกี่ยวกับลำไยมะม่วง ถั่วลิสง ข้าวโพดฝักอ่อน พริก ถั่วเหลือง ยาสูบ ดาวเรือง และด้านสัตว์เช่นเรื่องเกี่ยวกับโค สุกร และไก่ ทั้งนี้ให้ความรู้อย่างลึกซึ้งสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่ไปเยี่ยมชมได้ นอกจากนั้นควรมีการฝึกใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ เช่น โทรทัศน์ประกอบวิดีโอ เครื่องขยายเสียง สไลด์ เครื่องฉายภาพยนต์ และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ควรฝึกการเป็นวิทยากร โดยต้องมีการเตรียมเนื้อหาก่อนการเป็นวิทยากรทุกครั้ง เน้นเรื่องที่เกษตรกรสนใจและเกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอาชีพได้ ฝึกความชำนาญให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นทั้งผู้จัดเตรียมเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ และเป็นผู้ใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์เอง

3. เกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ควรเข้ารับการฝึกอบรมเฉพาะเรื่องที่ตนเองสนใจและมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ควรเข้ารับการฝึกอบรมให้ตรงเวลา สม่ำเสมอ สนใจเนื้อหาในหลักสูตร ชยันฝึกปฏิบัติจริงให้ความสนใจเมื่อนำไปศึกษาดูงาน สอบถามเมื่อมีข้อสงสัย หากมีความสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษให้ขอคำแนะนำจากวิทยากรเพิ่มเติม หรือขอไปฝึกปฏิบัติจริงในฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จ

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเกษตรอำเภอ ควรประสานงานกับสำนักงานแรงงานจังหวัดลำพูน เพื่อดำเนินการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการแกะสลักไม้เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานผู้รับจ้างแกะสลักไม้ เนื่องจากเกษตรกรมีความจำเป็นที่จะใช้ความรู้เพื่อปรับปรุงฝีมือแรงงานให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Further Study)

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมเกษตรกรที่ไม่รู้หนังสือ โดยการใช้
สื่อทัศนูปกรณ์อย่างง่าย ให้มีประสิทธิภาพและทำอย่างไรให้มีประสิทธิผล
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่ช่วยให้เกษตรกรประสบผลสำเร็จในการ
ทำกิจกรรมที่เป็นทางเลือก โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
3. ควรวิจัยระหว่างวิธีการฝึกอบรมแบบบรรยายแล้วทัศนศึกษาดูงาน กับการ
ให้เกษตรกรฝึกงานในฟาร์มที่ประสบผลสำเร็จ ว่าวิธีการใดให้ผลที่มีประสิทธิภาพดี

เอกสารอ้างอิง

กิตติ พืชวิวัฒน์. 2533. หลักการเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรม. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. 2535. คู่มือการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. 2523. การฟื้นฟูการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนากุ้งเลี้ยง.

ดิเรก ฤกษ์หว่าย. 2527. การส่งเสริมการเกษตร : หลักและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

งามพิศ ธรรมทัศน์. 2532. การรับรู้ของเกษตรกรที่มต้องงานส่งเสริมการเลี้ยงโคนม. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

อามรงค์ ห่มนัจกร และ ศรีสง่า กรรณสูตร. 2525. จิตวิทยาธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

นำชัย ทนผล. 2531. วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, คณะธุรกิจการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

น้อม ธิเบศร์. 2535. การใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

น้อย ศิริโชติ. 2524. เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

บุญเต็ม พันธรอบ. ไม่ระบุปีพิมพ์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญธรรม บุญขึ้น. 2534. ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสตรระยะสั้นของ
เกษตรกร จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้.

บุญสม วราเอกศิริ. 2529. หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร,
คณะธุรกิจการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

✓ บุญสม วราเอกศิริ. 2535. หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร,
คณะธุรกิจการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2530. วิธีวิจัยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิสิทส์เซ็นเตอร์
การพิมพ์.

✓ ปรานี รามสูตร. 2528. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุรพาสาน.

✓ ประสาท อิศรปริดา. ไม่ระบุปีพิมพ์. จิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัญญา หิรัญรัมย์, วิจิต ไชยชนะนันท์ และโสภณ อนามัย. 2520. ความรู้พื้นฐานการศึกษาเกษตร.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.

✓ พรณทิพย์ ศิริวรรณบุตร. 2528. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสำส่น
การพิมพ์.

พลศรี กนกวิจิตร และธวัชชัย สันติประภา. 2535. การใช้สื่อทางไกลในงานส่งเสริมการ
เกษตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

✓ มนูญ ตนะวัฒนา. 2532. การพัฒนาบุคคลในโลกธุรกิจอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : สามีคดีสำนั.

รังสฤษดิ์ มีชูวาศ. 2537. ความต้องการฝึกอบรมการใช้สื่อนในงานส่งเสริมการเกษตร.
วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

เลอสิทธ์ สายแก้วมา. 2536. ความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากหอกระจายข่าวกรณีศึกษา
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้.

วีระศักดิ์ บุตรโคษา. 2534. ทรงคณะของวิทยากรที่ต่อวิธีการดำเนินงานโครงการฝึกอบรม-
วิชาชีพเกษตรกรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สมบัติ ศาลยาชีวิน. 2526. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : ลานนา
การพิมพ์.

✓ สถิตย์ วงศ์สวรรค์. 2525. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : เจริญรัตน์การพิมพ์.

เสนาะ ตีเยาว์. 2514. หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรางค์ จันท์เอม. 2528. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาพ วาดเขียน. 2525. การเขียนวิทยานิพนธ์และรายงานผลการวิจัย. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

โสภา ชูพิกุลชัย. 2521. จิตวิทยาสังคมประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์รวมไพศาล.

สุนิลา ทนผล. 2531. การศึกษาผู้ใหญ่ทางการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร,
คณะธุรกิจการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีเกษตรแม่โจ้.

_____. 2535. เอกสารประกอบการสอนวิชาการฝึกอบรมทางการเกษตร. ภาควิชา
ส่งเสริมการเกษตร, คณะธุรกิจการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน. 2535. เอกสารชี้แจงโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของ
เกษตรกร จังหวัดลำพูน. เอกสารอัดสำเนา. จำนวน 34 หน้า.

สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา. 2535. เอกสารดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของ
เกษตรกรอำเภอแม่ทา. เอกสารอัดสำเนา. จำนวน 17 หน้า.

อรุณ รักธรรม. 2527. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา-
พานิช.

อุดมศักดิ์ คำมูล. 2537. ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้นใน
จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

อุทัย หิรัญโต. 2523. หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : ปรีชาพินา.

อำนาจ ศิลวัตร. 2522. ความสนใจและความต้องการของประชาชนที่มีต่อการฝึกอบรม
วิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อใช้ในโครงการของวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

คำชี้แจง

1. โปรดสัมภาษณ์และนำคำตอบมาทำเครื่องหมาย / และ/หรือกรอก
ข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้
2. แบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน คือ (1) ข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยให้การดำเนินการ
ฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ (2) ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ () () () 1-3

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกอบรม มีประสิทธิภาพ

ก. ประวัติการฝึกอบรมที่ผ่านมาของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

1. ผู้ให้คำตอบชื่อ..... สกล.....
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด
2. เพศ
() 1. ชาย () 2. หญิง () 4
3. อายุ ปี (นับถึงปี 2537 เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี () () 5-6
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัวคน () () 7-8
5. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่ผู้ให้คำตอบได้รับการศึกษาจากสถาบันทางการศึกษา () 9
() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ
() 2. จบต่ำกว่าชั้น ป.4 (โปรดระบุ).....
() 3. จบชั้นประถมศึกษา ป.4

- () 4. จบชั้นประถมศึกษา ป.6
 () 5. จบชั้นมัธยมศึกษา (มศ.1 หรือ ม.1-มศ. 5 หรือ ม.6)
 () 6. จบชั้น ปวช. - ปวส. ทุกสาขา
 () 7. จบชั้นปริญญาบัตร (ตั้งแต่ปริญญาตรี - ปริญญาเอก)

6. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมหรือไม่ () 10

- () 1. เคย () 2. ไม่เคย

7. ถ้าเคย ท่านเคยฝึกอบรมเรื่องอะไรบ้าง

1.	5.
2.	6.
3.	7.
4.	8.

8. ที่ผ่านมาท่านเดินทางเข้ารับการฝึกอบรมโดยพาหนะใด

() 11

- () 1. รถโดยสารประจำทาง
 () 2. รถยนต์จ้างเหมา
 () 3. รถส่วนตัว

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในอนาคต () 12

1. ท่านสะดวกที่จะไปอบรมที่ใด

- () 1. ในหมู่บ้าน
 () 2. ในตำบล
 () 3. อำเภอ
 () 4. จังหวัด
 () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ

2. ท่านมีเวลาว่างพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในช่วงเดือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() () () () () () () () () () () () () 13-24

() 1. มกราคม	() 7. กรกฎาคม
() 2. กุมภาพันธ์	() 8. สิงหาคม
() 3. มีนาคม	() 9. กันยายน
() 4. เมษายน	() 10. ตุลาคม
() 5. พฤษภาคม	() 11. พฤศจิกายน
() 6. มิถุนายน	() 12. ธันวาคม

3. ท่านมีความพร้อมในการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมครั้งหนึ่งได้ () 25

- () 1. ครึ่งวัน
 () 2. หนึ่งวัน
 () 3. สองวัน
 () 4. สามวัน
 () 5. สี่วัน
 () 6. ห้าวัน
 () 7. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านชอบฝึกอบรมแบบใด () 26

- () 1. เต็มวัน () 2. ครึ่งวัน

5. เวลาที่เหมาะสมที่ท่านพร้อมจะเริ่มต้นการฝึกอบรม () 27

- () 1. 08.30 น.
 () 2. 09.00 น.
 () 3. 09.30 น.
 () 4. 10.00 น.
 () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. เวลาที่ท่านต้องการเลิกการฝึกอบรม () 28
 () 1. 15.30 น. () 3. 16.30 น.
 () 2. 16.00 น. () 4. อื่น ๆ ระบุ.....
7. อาหารเที่ยงและอาหารว่าง () 29
 () 1. จัดหาเอง () 2. ผู้จัดฝึกอบรมจัดให้
8. รูปแบบการให้ความรู้ที่ท่านชอบ () 30
 () 1. บรรยาย () 4. ปฏิบัติจริง
 () 2. ทักษะศึกษาฐาน () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 () 3. สัมมนา
9. ท่านชอบวิธีการถ่ายทอดความรู้ในการฝึกอบรมอย่างใดมากที่สุด () 31
 () 1. บรรยาย
 () 2. บรรยายประกอบสไลด์
 () 3. บรรยายแล้วปฏิบัติ
 () 4. บรรยายแล้วศึกษาฐาน
10. วิทยากรที่ท่านต้องการมากที่สุด () 32
 () 1. เจ้าหน้าที่เกษตร
 () 2. เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ
 () 3. อาจารย์จากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย
 () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
11. เครื่องมือสื่อทัศนูปกรณ์ที่ท่านชอบมากที่สุด () 33
 () 1. สไลด์
 () 2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
 () 3. กระดานดำ
 () 4. ภาพยนตร์

- () 5. ไทรทัศน์
- () 6. อื่น ๆ โปรดระบุ
12. ท่านต้องการเอกสารประกอบการฝึกอบรมหรือไม่ () 34
- () 1. ต้องการ
- () 2. ไม่ต้องการ
13. เอกสารที่ท่านเห็นว่าควรใช้ในการประกอบการฝึกอบรม () 35
- () 1. แผ่นพับ
- () 2. เอกสารโรเนียว
- () 3. หนังสือการ์ตูน
- () 4. หนังสือคู่มือ
- () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ
14. ในการฝึกอบรมครั้งหนึ่งควรมีขนาดกลุ่มเท่าไร () 36
- () 1. 10 - 20 คน
- () 2. 21 - 30 คน
- () 3. 31 - 40 คน
- () 4. มากกว่า 40 คน ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรม

วิธีการทบทวน ข้อความในรายการต่อไปนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกอบรม ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ใกล้เคียงที่สุดกับความต้องการของท่าน โดยพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ต้องการมากที่สุด หมายถึงมีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำความรู้ ทักษะและ ความชำนาญไปแก้ปัญหาการเกษตรที่มีในไร่นา
2. ต้องการมาก หมายถึงมีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำความรู้ ทักษะและ ความชำนาญไปปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในไร่นา
3. ต้องการปานกลาง หมายถึง มีความจำเป็นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำความรู้ไปประกอบการตัดสินใจ ในการที่จะทำกิจกรรมการเกษตรต่อไป
4. ต้องการน้อย หมายถึง มีความประสงค์ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเป็นบางครั้งบางคราว อาจเข้ารับการฝึกอบรม ไม่ครบหลักสูตร
5. ต้องการน้อยมาก หมายถึง มีความประสงค์ที่จะไม่เข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากเรื่องไม่ตรงตามความต้องการหรือไปรวมฝึกอบรม เพราะเพื่อน ชักชวนหรือเจ้าหน้าที่ขอรับรอง

ตอนที่ 2 ความต้องการการฝึกอบรม

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
		5	4	3	2	1
	มะม่วง					
1	การเลือกสถานที่ปลูกสวนมะม่วง.....	...	...	...	...	() 37
2	การวางแผนสวนมะม่วง.....	...	...	...	...	() 38
3	ระบบการให้น้ำในสวนมะม่วง.....	...	...	...	...	() 39
4	การปรับปรุงสวนมะม่วง.....	...	...	...	...	() 40
5	การขยายพันธุ์มะม่วงแบบใช้เพศ.....	...	...	...	...	() 41
6	การขยายพันธุ์มะม่วงแบบไม่ใช้เพศ.....	...	...	...	...	() 42
7	การผลิตพันธุ์มะม่วงเพื่อการค้า.....	...	...	...	...	() 43
8	ศัตรูพืชที่เกี่ยวกับมะม่วง.....	...	...	...	...	() 44
9	หลักและวิธีการปลูกมะม่วง.....	...	...	...	...	() 45
10	การปฏิบัติดูแลรักษามะม่วงเพื่อให้มะม่วง... ออกดอกติดผลทุกปี.....	...	...	...	...	() 46
11	การใช้แมลงช่วยผสมเกสรมะม่วง.....	...	...	...	...	() 47
12	การดูแลรักษาดอกมะม่วง.....	...	...	...	...	() 48
13	การดูแลรักษามะม่วงในช่วงผลอ่อน.....	...	...	...	...	() 49
14	การห่อผลมะม่วง.....	...	...	...	...	() 50
15	การเก็บเกี่ยวมะม่วง.....	...	...	...	...	() 51
16	การบรรจุหีบห่อผลมะม่วง.....	...	...	...	...	() 52
17	การผลิตมะม่วงเพื่อการส่งออก.....	...	...	...	...	() 53
18	การผลิตมะม่วงนอกฤดู.....	...	...	...	...	() 54
19	การแปรรูปมะม่วงเพื่อให้ได้คุณภาพ.....	...	...	...	...	() 55
20	การทำมะม่วงดอง.....	...	...	...	...	() 56
21	การทำมะม่วงกวน.....	...	...	...	...	() 57

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
		5	4	3	2	1
22	การทำมะม่วงแช่อิ่ม.....					() 58
23	การทำมะม่วงแช่น้ำผึ้ง.....					() 59
24	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในมะม่วง.....					() 60
25	สภาวะการผลิตมะม่วงของประเทศไทย.....					() 61
26	เทคนิคการหาตลาดมะม่วง.....					() 62
	ลำไย					
27	การเลือกสถานที่ปลูกลำไย.....					() 63
28	การวางแผนสวนลำไย.....					() 64
29	ระบบการให้น้ำในสวนลำไยที่เหมาะสม.....					() 65
30	การเตรียมดินและการปลูกลำไย.....					() 66
31	การขยายพันธุ์ลำไยเพื่อการค้า.....					() 67
32	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยหลังการเก็บเกี่ยว.....					() 68
33	การใช้ปุ๋ยกระตุ้นเพื่อให้ลำไยออกดอก.....					() 69
34	การรมควันในสวนลำไย.....					() 70
35	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงออกดอกและ ผสมเกสร.....					() 71
36	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วยผลอ่อน.....					() 72
37	การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยช่วงผลแก่.....					() 73
38	การเก็บเกี่ยวลำไย.....					() 74
39	การบรรจุหีบห่อผลลำไย.....					() 75
40	สภาวะการตลาดลำไยในแต่ละต่างประเทศ.....					() 76
41	การอบลำไย.....					() 77
42	การทำน้ำลำไย.....					() 78
43	หลักและวิธีการตัดแต่งกิ่งลำไย.....					() 79

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
		5	4	3	2	1
44	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในลำไย..					() 80
45	การตลาดลำไยทั้งในและต่างประเทศ....	...	...	...	...	() 81
	<u>ยาสูบ</u>	...	...	...	...	
46	การเพาะพันธุ์ยาสูบ.....	...	...	...	...	() 82
47	หลักและวิธีการให้ปุ๋ยในยาสูบ.....	...	...	...	...	() 83
48	การผลิตยาสูบเพื่อให้ได้คุณภาพ.....	...	...	...	...	() 84
49	การเก็บใบยาสูบ.....	...	...	...	...	() 85
50	หลักและวิธีการรม ใบยาสูบ ให้ได้คุณภาพดี..	...	...	...	...	() 86
51	การคัดเกรดยาสูบ.....	...	...	...	...	() 87
52	การอัดใบยาสูบเพื่อส่งตลาด.....	...	...	...	...	() 88
53	การตลาดยาสูบในและต่างประเทศ.....	...	...	...	...	() 89
54	ระบบโคเวต้าที่ใช้ในยาสูบ.....	...	...	...	...	() 90
	<u>ข้าวโพดฝักอ่อน</u>	...	...	...	...	
55	การเลือกสถานที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน.....	...	...	...	...	() 91
56	การเตรียมดินและการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน.....	...	...	...	...	() 92
57	การถนอมข้าวโพดฝักอ่อน.....	...	...	...	...	() 93
58	การเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน	...	...	...	...	() 94
59	การคัดเกรดข้าวโพดฝักอ่อน.....	...	...	...	...	() 95
60	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในข้าวโพด ฝักอ่อน.....	...	...	...	...	() 96
61	การตลาดของข้าวโพดฝักอ่อน.....	...	...	...	...	() 97
	<u>ถั่วลิสง</u>	...	...	...	...	
62	การเลือกสถานที่ปลูกถั่วลิสง.....	...	...	...	...	() 98
63	การคลุกโรโซเปียมในถั่วลิสง.....	...	...	...	...	() 99

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
		5	4	3	2	1
64	การเตรียมดินและการปลูกลำไย.....					() 100
65	การกำจัดวัชพืชรากก่อนปลูกลำไย.....	...	...	...	...	() 101
66	การเพิ่มธาตุอาหารลงดินเพื่อแก้ปัญหา ลำไยไม่ติดผล.....	...	...	...	...	() 102
67	การพ่นโคนลำไย.....	...	...	...	...	() 103
68	การเก็บเกี่ยวลำไย.....	...	...	...	...	() 104
69	การสีฝักลำไยให้สุก.....	...	...	...	...	() 105
70	การทำลำไยอบ.....	...	...	...	...	() 106
71	การทำลำไยทอด.....	...	...	...	...	() 107
72	การทำลำไยอบเนย.....	...	...	...	...	() 108
73	การตลาดลำไย.....					() 109
	ดาวเรือง	...	...	...	...	...
74	การเลือกสถานที่ปลูกดาวเรืองเพื่อการ อุตสาหกรรม.....	...	...	...	...	() 110
75	การเตรียมดินและการปลูกดาวเรืองเพื่อส่ง โรงงาน.....	...	...	...	...	() 111
76	การเก็บเกี่ยวดอกดาวเรืองเพื่อส่งโรงงาน.....	...	...	...	...	() 112
77	การตลาดดอกดาวเรือง.....	...	...	...	...	() 113
	พริก	...	...	...	...	...
78	การเลือกและปรับปรุงสถานที่สำหรับปลูกพริก.....	...	...	...	...	() 114
79	การเพาะขยายพันธุ์พริกและการย้ายกล้า.....	...	...	...	...	() 115
80	การเตรียมดินและวิธีการปลูกพริก.....	...	...	...	...	() 116
81	หลักและวิธีการให้ปุ๋ยในส่วนพริก.....	...	...	...	...	() 117
82	การเก็บเกี่ยวผลพริก.....	...	...	...	...	() 118

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
		5	4	3	2	1
83	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดในพริก...					() 119
84	การทำพริกตากแห้ง.....	...	...	...	...	() 120
85	การตลาดพริก.....	...	...	...	...	() 121
	<u>ถั่วเหลือง</u>	...	...	...	...	
86	การเลือกสถานที่ปลูกถั่วเหลือง.....	...	...	...	...	() 122
87	การปลูกถั่วเหลืองฝักสด.....	...	...	...	...	() 123
88	การเก็บเกี่ยวถั่วเหลือง.....	...	...	...	...	() 124
89	การสีนึ่งถั่วเหลืองให้ได้คุณภาพดี.....	...	...	...	...	() 125
90	การทำนมถั่วเหลือง.....	...	...	...	...	() 126
91	ศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัดโรคใน ถั่วเหลือง.....	...	...	...	...	() 127
92	การตลาดถั่วเหลือง.....	...	...	...	...	() 128
	<u>โค</u>	...	...	...	...	
93	การเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงโค.....	...	...	...	...	() 129
94	การปลูกหญ้าและการจัดการสวนหญ้าสำหรับ เลี้ยงโค.....	...	...	...	...	() 130
95	หลักสุขภาพสัตว์ในฟาร์มเลี้ยงโค.....	...	...	...	...	() 131
96	การป้องกันโรคและการให้วัคซีนในโค....	...	...	...	...	() 132
97	การคัดเลือกพันธุ์โค.....	...	...	...	...	() 133
98	การผสมเทียมโค.....	...	...	...	...	() 134
99	การทดสอบการผสมติดในโค.....	...	...	...	...	() 135
100	หลักและวิธีการรักษาโรคโคเบื้องต้น.....	...	...	...	...	() 136
101	การให้แร่ธาตุอาหารเสริมในโค.....	...	...	...	...	() 137
102	การปฏิบัติดูแลโคหลังคลอด.....	...	...	...	...	() 138

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
		5	4	3	2	1
103	การทำอาหารหมักสำหรับโคในฤดูแล้ง....					() 139
104	การปรับปรุงฟางให้เหมาะสำหรับ ในการเลี้ยงโค.....					() 140
105	การให้อาหารโคนม.....					() 141
106	การรีดนมโค.....					() 142
107	การฆ่าเชื้อและบรรจุนมลงถุง.....					() 143
108	โรงเรือนที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคนม....					() 144
109	การให้อาหารโคเนื้อ.....					() 145
110	การเลี้ยงโคเนื้อแบบพื้นเมือง.....					() 146
111	การจัดการฝูงโคเนื้อ.....					() 147
112	การกำจัดแมลงศัตรูในฝูงโคเนื้อ.....					() 148
113	การเลือกซื้อโคเพื่อขนส่งตลาด.....					() 149
114	การให้อาหารโคขุน.....					() 150
115	ระบบการซื้อขายโคเนื้อและโคขุนในตลาด ท้องถิ่น.....					() 151
	สุกร					
116	การเลือกสถานที่เลี้ยงสุกร.....					() 152
117	การผลิตสุกรพันธุ์.....					() 153
118	การดูแลรักษาแม่สุกรหลังคลอด.....					() 154
119	การปฏิบัติต่อลูกสุกรหลังคลอด.....					() 155
120	การให้วัคซีนและธาตุเหล็กในสุกร.....					() 156
121	หลักสรีรวิทยาในฟาร์มสุกร.....					() 157
122	หลักและวิธีการรักษาโรคสุกรเบื้องต้น....					() 158
123	การผลิตสุกรขุน.....					() 159

ลำดับที่	เรื่อง	ระดับความต้องการฝึกอบรม				
		มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
		ที่สุด		กลาง		มาก
		5	4	3	2	1
124	หลักและวิธีการให้อาหารและน้ำในฟาร์มสุกร					() 160
125	คุณภาพซากสุกร.....					() 161
126	การตลาดและวัฏจักรของสุกร.....					() 162
	<u>ไก่ไข่</u>					
127	การเลือกสถานที่ทำฟาร์มเลี้ยงไก่.....					() 163
128	การทำกรงเลี้ยงไก่ไข่.....					() 164
129	การให้อาหารในไก่ไข่.....					() 165
130	การใช้แสงไฟเพื่อบังคับไก่ไข่.....					() 166
131	การให้ดอกดาวเรืองช่วยปรับสีของไข่ไก่..					() 167
132	การเลี้ยงไก่ไข่ก่อนขึ้นกรง.....					() 168
133	การนำไก่ไข่ขึ้นกรง.....					() 169
134	หลักสุขภาพในฟาร์มไก่.....					() 170
135	การตัดปากไก่.....					() 171
136	การให้วัคซีนไก่.....					() 172
137	การกกไก่กระทง.....					() 173
138	การให้อาหารไก่กระทง.....					() 174
139	การจับไก่กระทง.....					() 175
140	หลักและวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง.....					() 176
141	การเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้โตเร็ว.....					() 177
142	การให้อาหารไก่ลูกผสมสามสายเลือด....					() 178
143	ตลาดไก่แต่ละประเภท.....					() 179
144	อื่น ๆ					
						

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : ว่าที่ ร.ต.สมส่วย ปัญาสีห์
- วันเดือนปีเกิด : 18 มิถุนายน 2502
- จังหวัดที่เกิด : นครราชสีมา
- วุฒิการศึกษา : - ประโยควิชาชีพ (เกษตรกรรม) วิทยาลัยเกษตรกรรมชัยภูมิ ปี พ.ศ. 2522
 - ประโยควิชาชีพชั้นสูง (เกษตรกรรม) วิทยาลัยเกษตรกรรมชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ปี พ.ศ. 2524
 - ปริญญาตรีส่งเสริมการเกษตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช ปี พ.ศ. 2527
- ประวัติการทำงาน : - เจ้าพนักงานการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคามปี พ.ศ. 2524-2526
 - เจ้าพนักงานการเกษตร 3 สำนักงานเกษตรอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคามปี พ.ศ. 2527-2528
 - นักวิชาการเกษตร 4 สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2529-2530
 - นักวิชาการเกษตร 5 สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2531-2533
 - นักวิชาการเกษตร 6 สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2534-2538